

PDF Compressor Free Version

Энэсэдэми

Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!

○ Нам улууһун хаһыата ○

1935 сыл алтынны 5 күнүгэр төрүттэммитэ

1996, 2005 сылларга республика бастың хаһыата

2009 с.
Ахсынны
5
күнэ
Субуота
№ 148-149
(10281)

И.Д. Винокуров-Чабылдан төрөөбүтэ 95 сылынан

ЧАБЫЛХАЙ ЧАБЫЛДАНЫ ӨЙДӨӨН-САНААН

Нэдиэлэ сафаланытыгар саха биллиилээх поэта И.Д. Винокуров-Чабылдан төрөөбүтэ 95 сылын бэлиэтиир дьаһаллары түмүктээһин А.Ф. Шестаков аатынан культура киинигэр ыытылынна. Бу тэрээһингэ Дьокуускайтан Суруйааччылар союзтарын, П.А. Ойуунускай аатынан литературнай музейтан, «Бичик» кинигэ издательствотыттан, тыл институттан о.д.а. ыалдьыттар кэлэн сырыттылар.

Чабылдан поэты быһытынан филологической наука кандидата В.Д. Яковлева сыана быһан, айымныларын ырытан тыл эттэ. Кини бэйэтин эгитигэр өссө Чабылдан тылбаасчыт быһытынан диригиник хоруган аҕына. Виктория Дмитриевна кэлин сылларга Чабылдан айымныларын научнай өттүнүн үөрэтэн Россия таһымыгар тийэ кини бэчээккэ таһааргарда. Биниги биер дойдулаах эдэр учуонайбыт бу теманы өссө салдаан, поэт 100 сааһа туолуутун тос курдук халын монографиялаах көрсүө дьэ эрэннээххэ сөп.

Поэт дьэ кэргэнин уонна аймах-билэ дьонун тустарынан суруйааччы, тылбаасчыт Л.М. Сабарайкина кэпсээтэ. Илья Дорощев икки уолу тутан кырата Леонид үрдүкү музыкальнай үөрэхтээх, элбэй эрэнэрэр музыкальнай режиссер идэлээх үрдүк таһаарылаахтык үлэли сылдьан, олус хомолтолоохтук орто дойдуттан арахсыбытын диригиник куругуйан туран ахтыбыта мустубут дьону улаханнак харааһыннарда.

Суруйааччы, «Чолбон» сурунаал прозафа уонна публицистикага отделын сэбиэдиссэйэ В.И. Иванов намнар уонна кэбээйлэр суруйааччыларын дойдодоууларын уонна бэйэ-бэйэлэрин хайдах өйөспүттэрин тустарынан сонундук кэпсэбитэ үгүстэр болдомтолорун тарта. Ити курдук би л л и л э э х поэт туһунан этии онордулар «Бичик» кинигэ кыһатын директора В.Н. Луковцев, И.Д. Винокуров-Чабылдан аатынан литературнай музей сэбиэдиссэйэ У.Д. Сивцева, «Отуу уота» улуустаагы литерат у р н а й түмсүү салайааччыта, суруйааччы А.Г. Кобяков о.д.а.

Чабылхай Чабылдан төрөөбүтэ 95 сыла туолуутун көрсө таһаарылыбыт «Чабылданны чабылхай» дьэ дьобус кинигэ мустубут дьонго тарбаттылынна. Бу тэрээһингэ улуус киинин Чабылдан аатынан улууссатын олохтоохторо бэйэлэрин онгоһуктарыны быысталапкатын тэрийдилэр, атыһыны-тугууну тэниитилэр. Улуустаагы культура уонна духобунай сайдыы управлениетын начальнига Н.А. Соловьев биллиилээх поэты үйэтиитигэ дьонун кылааттарын киллэрбиттэргэ наараадалары уонна биһирэбил бэлэхтэри туттаргаата. Түмсүү «Иэйии» ветераннар ансамбля, оскуола оҕолоро о.д.а. кыттыылаах концердинан түмүктэннэ.

Григорий ЭВЕРСТОВ

Суот-учуот эйгэтигэр

АРХЫЫП ТҮБҮГЭ

Нам улууһун МТ архыбын сэбиэдиссэйэ Мария Охлопкова быйыл түбүктээх дьыл буолла. Ол курдук Россия үрдүнэн пенсионнай тиһиккэ буолаары турар валоризациянан 109 №-дээх кабинет аана сабыллыбат. Улуус иһинээһи, оннооҕор атын улуустартан пенсияфа олорор дьон үлэлээбит ыстаастарын, колхозка үлэлээбит сылларын күннэтэ кэлэн, суругунан ирдээн чуолкайдаталлар.

Архыпка 1921-2005 сс. нэһиликтэр, совхозтар, тэрилтэлэр докумуоннара баар. Барыта 2 хранилищефа, 76 фондафа 16105 единица докумуон, онтон 72 единица постояннай храненияефа сытар. 50 фондафа — 4153 единица личнай састаап дьыалаата. Мария Николаевна кэпсиринэн, сорох тэрилтэлэр, ол курдук прокомбинат, МПМК, Модут, Маймага нэһиликтэрин докумуоннара ситэтэ суохтар, мөлтөхтөр, онно тустаах дьон эрэйи көрөллөр.

Быйыл 973 киһи архыпка наадыан араас ыспыраапкалары ыллылар, ол курдук үлэ ыстааһын, хамнас, сир боппуруоһун, төрөөбүт сылларын чуолкайдааһын, исполком, сельсовет, администрация дьаһаллара, суут бириигэбэрдэрин, уураахтарын копиялара уо.д.а. Маны таһынан быйыл улуус кинигэтэ тахсарыгар герой-ийэлэр биографияларын, улус Бочуоттаах гражданнын чуолкайдааһыныгар улахан сыратын биэрэн үлэлээтэ. Архып быйыл материалнай базата тупсубут, саҥа мизбэл, стеллаж, оргтехникана хааччыыны үчүгэй, арай дьээтэ кыарааһынан үлэлииргэ уустук.

Альбина КУЛИЧКИНА, общ. корреспондент
Автор түһэриитэ

АҔЫАХ ТЫЛ МИНЬИГЭС

Хатырыкка баһаарынай чаас тэриллитэ 10 сылын ахсынны 4 күнүгэр бэлиэтээтэ. Ол сағана баһылыгынан олорбут Егор Николаевич Собакин уонна Готовцев Иван Яковлевич сүүрэн-көтөн баһаарынай чааһы арыйбыттара. Начальнигынан Попов Александр Николаевич анаммыта, 12 киһи үлэлииртэ.

Билигин чааспыт 11 киһилээх үлэлиир-хамсыыр, Дьяконов Василий Николаевич салайар. Быйыл Россияга баһаарынай сулууста тэриллитэ 360 сылынан биниги чааспыттан икки киһи — В.Н. Дьяконов уонна И.В. Левин юбилейнай мэтээлинэн наараадаламмыттара. Бу сайын өрүс унуордаабы баһаарынай чаастар спартакиадаларыгар бинигиттэн Г.А. Романов, А.М. Порохов кыттыбыттара. Нам улуһун хамаандата үһүс мизэстэни ылан кэлбитэ.

Хатырыктаабы баһаарынай чаас үлэһиттэрэ, суопардар Е.Е. Антонов, И.В. Левин, В.Ю. Николаев, С.Д. Попов, Г.А. Романов, байыастар А.И. Обутов, С.И. Яковлев, Г.Г. Романов, А.М. Порохов, В.В. Дьяконов бары үлэһитигэр бэринилээхпит. Коллегаларбын үбүлүйбүтүнэн эвэрдэлиибин уонна дьолу-соргуну, ситиһиилэри бағарабын.

Г.А. РОМАНОВ
Хатырык

Хайдах олордугут, ыаллар?

САЛБАННАР ХААЛСЫБАППЫТ

Быйылгы дьылы Нам улуһун тыаһы хаһаайыстыбатын үлэһиттэрэ үлэҕэ-хамнаска ситиһилиээхтик түмүктээн эрэбит.

Билигин туругунан биниги нэһиликтэри сүрүн көрдөрүүлэргэ былааннары толорон иһэбит. Ол курдук оттоонунна былааммыт 1340 т онугар 1815 т оту оттоон 135,4% толорон кыра нэһиликтэргэ бастакы иһэбит. Ордук хотуулаахтык чааһынай хаһаайыстыбаларга Мокрошуповтар, Бляховтар, Гаврильевтар дьэ кэргэттэрэ, бааһынай хаһаайыстыбалартан «Аҕыс», «Ача» хаһаайыстыбаларын салайааччылары Сивцев А.А., Жирков А.М. үлэлээтилэр.

Үгүгү госуодарствофа туттарыы былаанын эмиэ толорон иһэбит. Манна саамай элбэх үгүгү 1 фуражнай ынахтан Артамонова И.Н. учуутал — 1294 кг, Макарова П.И., пенсионер — 1245 кг туттардылар. Саамай элбэх үгүгү Макарова П.И. ыан 8 т онугар 8,717 кг туттарда. Оттон Артамонова И.Н. 155%, Протопопов А.М. — 132,6%, Сивцева З.П. 125,8% толорон бастаан иһэллэр. Бааһынай хаһаайыстыбалартан «Уһун Күөл» (Захарова М.А.) 23 т онугар 23,5239 т туттаран 102%, «Улуу Сьһыы» (Карпов М.К.) — 15 т онугар 15094 т (100,4%) толортоотулар.

Салбаннар үгүгү госуодарствофа туттарыыга бу 11 ый түмүгүнэн сыллаабы былааммытын 170 т онугар 174 т туттаран 102,9% толорон кэлибит.

Нэһиликтэ бааһынай хаһаайыстыбалара 83,5 т онугар 86,3 т (103,3%), кооператив үгүгү туттарааччылары 86,5 т онугар 88,6 т туттаран (102,4%) аһары толордулар

кэллилэр. Арыы собуотун үлэһиттэрэ тыа хаһаайыстыбатын күнүнэн «Эрэл» ТХПК анал бириһинэн бэлиэтэннилэр. Чааһынайдартан үгүгү туттарааччы бириддилен ыаллар сэттинны 29 күнүттэн туттарыны тохтоотулар. Онон нэһиликтэ үрдүнэн үгүгү туттарыы сыллаабы былаанын аһара толордубут.

Үгүгү ылыыга үлэбит куһағана суох. Ол курдук хортуппуй уонна оҕуруот аһын үгүнэриигэ былааммытын аһара толордубут.

Тыа хаһаайыстыбатын бэлиэтиир үгүгүлээх бырааһынныктыгыгар бастын үлэһиттэрбит нэһиликтэ, тэрилтэлэр номинаннарынан буолдулар:

Саамай элбэх хортуппуй үгүнэриит Корякина М.В. (2000 кг) уонна оҕуруот аһын арааһын олордубут Петрова Н.П. дьэ кэргэттэрэ — детсад, оскуола коллективын номинацияларын ылыллар.

Саамай элбэх үгүгү туттаран Макарова П.И. (8 т онугар 8,717 кг) «Эрэл» ТХПК бириһин ылла.

Сыллаабы былааннарын аһара толорон наараадаланналар:

— 155% толорон Артамонова И.Н. — 1-кы мизэстэ, Намнаабы тыа хаһаайыстыбатын управлениетын бириһэ.

— 133% толорон Протопопов А.М. — II-с мизэстэ, олохтоох дьаһалта бириһэ.

— 125,8% толорон Сивцева З.И. — III-с мизэстэ, дьаһалта бириһэ.

Бааһынай хаһаайыстыбаларга: «Уһун Күөл» Захарова М.А. 23 т онугар 23,534 т (100%).

Бьччат сылынан сибээстээн ынах сүһүнү бэйэлэрэ тутан, көрөн-истэн олорор саамай эдэр ыалынан буолдулар: П.П., Е.А. Сивцевтэр

дьэ кэргэттэрэ — кулууп, ФАП бириһтэрэ.

Элбэх үгүгү госуодарствофа туттарбыт эдэр ыал номинация кыайыылаахтара: Г.Г., А.В. Федоровтар дьэ кэргэттэрэ — «Салбан» тыа хаһаайыстыбатын кооперативын номинацията.

Саамай доруобай сүһүнүлээх кэтэх хаһаайыстыбалаах ыалларынан Л.А., В.Н. Федоровтар дьэ кэргэттэрэ, пенсионердар — ветеринарнай сулуоспа үлэһиттэрин номинацията.

Саамай эдэр үгүгү туттарааччытааһааччы Протопопов Данил, 7-с кылаас үгүнээччигэ — оскуола номинацията.

Бастакы кэбиһини туруорбут пенсионер Винокуров В.В., — дьаһалта номинацията.

Салбан бастын булчута Лугинов В.П. — дьаһалта номинацията.

Оҕус сылынан 4 оҕус ньирэйдээх ыаллар Н.Н., А.М. Жирковтар — Салбан ОДКХ-тын номинацията.

Тыа хаһаайыстыбатын бырааһынныыга алтынны 31 к. Салбан нэһиликтэргэ далааһыннаахтык, киэн программалаах барда. Онон араас күрэхтэһиилэр, оҕуруот аһыгар, сир аһыгар, эт, бурдук аска бэртээхэй конкурстар, сүһүнү иттиитигэр Викторина, икки хамаанданан күрэхтэһи бааһынай хаһаайыстыбалар, кооператив икки ардыгар буолла. Бааһынай хаһаайыстыбата уонна кооператив чилиэннэрэ фуршет тэрийдилэр. Кэлбит дьону баай астаах остуолу тардан күндүлээтилэр.

Онон Степанова Е.Е., тыа хаһаайыстыбатын специалистыгар, уонна Кривошапкина И.С., СДК директорыгар, уонна Васильев Б.М., худсалайааччыга, сүрдээх тэрээһиннээх биэчэри тэрийэн олохтоохтору үгүгүдүттэринэн көтүһүтүттэринэн махталбытын тиэрдибит. Бу тэрээһин үлэҕэ-хамнаска өссө үрдүк кирбиилэри ыларбытыгар эрэли үөскэттэ.

Ф.Д. УШНИЦКАЯ,
общ. корр.

«ЫЙЫТ — ХОРУЙДУУБУТ»

Тел. 41-3-32, 41-4-96

Петрова, Нам:

— Кутуйаҕы суох гынарга эми хантан, төһөҕө булуохха сөбүй?

Түргэнник дьайар ханнык эмтэр баалларый?

А.А. Яковлева, доруобуйа харыстыбын эпидемиологияфа уонна гигиенафа киинин кылаабынай бырааһа:

— Тэрилтэлэр, хаһаайыстыбалар, бириддилен дьон дьэилэригэр-уоттарыгар кутуйаҕы суох гыныы үлэтин, сайабылыаннафа олоһуран, биниги тэрилтэбит ытытар. Онон туттар веществобит киһи олоһор олус кутталлаах дьаат буоларынан илигэ атыһылырбыт көнүлүлэмтэ. Биниги 1 кв. м иэһнээх сири 2 солк. 92 харчыга эмтиибит, тэрилтэҕэ НДС-таах. Наадыааччылар урукку СЭС дьэиэтигэр кэлэн билсээххитин эбэтэр сайаапкаҕытын ытыһаххытын сөп. «Байкот» дьэ ааттаах гранулированнай эбэтэр таблетка эмтэри инстуркциятын быһааран биэрэн атыһылыбыт, сыаната 100 солк.

Бэлэмнээтэ И. ИВАНОВ

ОЛОХТОН ХААЛЫМА!

«Энскэм» хаһыакка сибээс отделениеларынан, общественной сурутааччыларынан 2010 сыл бастакы аһарыгар сурутуу ытытылар.

2010 сыл бастакы аһарыгар сурутуу 6 ыйга — 300 солк., 3 ыйга — 150 солк., 1 ыйга — 50 солк.

Хаһыат индексэтэ — 54889, нэдиэлэҕэ иккитэ тахсар.

СУРУТУУ - 2010

Педагогической наука кандидата, СГУ доцента Лина Михайловна Сабарайкина «Истинный мир тылынан...» (Дьокуускай, СГУ изд-та, 2009) диэн аагыгар ийэтин Евдокия Дорофеевна Винокурова туһунан кинигэни таһаартарда.

Кинигэ икки салаалаах. Бастагы салаатыгар үлэ, тыыл ветерана, РСФСР үөрэҕириттин туйгуна, Нам селогун бочуоттаах гражданина Евдокия Дорофе-

кылааска үөрэнэр этэ. Тася биһиги самодеятельность чугастык билиһиннэритэ. Тася иккис куолаһынан, мин первэй күүсүттэрин ситиһэбит. Биһиги нуучча ырыаларын таптаан ыллыыр этибит: «Зимний вечер», «Зимняя дорога» (Пушкин), «Мороз Красный нос», «Тройка» (Некрасов), «Доброй ночи», «Слети к нам, тихий вечер» о.д.а. Оччолорго районнай клуб урукку танара дьиэтигэр баара, оскуо-

мин дэһэн, сүбэбитин холбоон сибээстэһэ, көрсүһэ турабыт, олоххо чингик үктэнэрбит, эрэллээх-өйбүллээх курдук эһэтигэрбит — бу буолар эбит биһиги учууталларбыт сыралаах үлэлэрин түмүгэ». («Браас хаарга ыллык суол». Дьокуускай. «Бичик». 2008 с. с. 158-159).

Евдокия Дорофеевна киһиэхэ көмөлөһө сылдыар үтүө киһи этэ. Сиэнэ Туйаара кыыс миэхэ үөрэммитэ. Саҥа дьылга биһиги

Кинэ туттар дьоммут — биэр дойдулаахтарбыт

АХТАН-САНААН ЫЛЛЫБЫТ...

евна туһунан иһирэх тылынан учуонайдар, учууталлар, үөрэнээччилэрэ, дьүөгэлэрэ, аймахтара ахтыбыттар, иккис салааҥа кини бэйэтэ чугас дьоннорун: государственной деятель И.Е. Винокуров, поэттар И.Д. Винокуров-Чабылдан, Е.С. Сивцев-Таллан Бүрэ уонна суруйааччы С.П. Ефремов тустарынан суруйтаабыт ыстатыйалара киирибиттэр.

Аһыйах хонуктаабыта Дорофеевна үөрэнээччилэрэ, аймахтара, биэргэ үлэлээн ааспыт оччотооҕу эдэр коллегалара, кинини чугастык санааччылар, библиотека дьиэтигэр мустан, ити кинигэ сүрэхтэниитигэр сырыттыбыт. Улаханнык убаастыыр, ытыктыыр киһибиһин олус сылаастык, истин-иһирэх тылынан-өһүнэн ахтан-санаан ыллыбыт...

Е.Д. Винокурова — 40-тан тахса сыл ыстаастаах учуутал. Сэриин иннинэ Партизан оскуолатыгар үлэли сылдыбыт, онтон Нам селотугар начальнай оскуола учууталынан 1980 с. диэри айымнылаахтык, тахсылаахтык үлэлээбит биэр бастын учуутал этэ. М.Е. Охлопкова, Суорун Омоллоон автордаах саҥа букубаары икки сылы быһа эксперименттээн олоххо киллэрситтэ. Учуонай И.И. Каратаевы кытта II кылааска аналлаах саха тылын учыбын суруйубута, онорсубута. Кинигэ түөрт төгүл бэчээттэммитэ, сүүрбэ сыл устата республика үөрэнээччилэрэ ити кинигэни үөрэммиттэрэ. Үлэтин уопутун, үөрэти саҥа методикатын тустарынан педагогической ааҕыларга, научнай-практика конференцияларга дакылааттаан кыттар. Төһө да үрдүттэн саба ырааҥа түргэн байытык эттэрбит, дьиһин, бу тустаах учууталлар үлэтин таһынан ноҕоруускалар, сыралаах-сылаалаах научнай үлэлэр буолаллар. Дорофеевна онук үрдүк квалификациялаах Улахан Учуутал!

Кини эдэр сааһыттан общественной олоххо-дьаһаха актыыбынай позициялаах киһи этэ. 40-ус сылларга хонууларынан, буолактарынан сылдьан, колхозтаахтарга дойдуну ис-тас балаһыанньатын, оччотооҕу олох-дьаһах, үлэ-хамнас тустарынан кэпсээн сырдатар, дьон өйүн-санаатын чэбдигирдэр, настырыаннаһы көтөҕөр агитатор буолан кэлбитэ-барбыта. 50-ус сылларга нэһилиэк сэбиэтигэр икки төгүл депутаттынан талыллан үлэли сылдыбыта. Суукка хас да сыл сэтээтэллээбитэ. Онон нэһилиэнньэҕэ биллэр-көстөр, апаргыгыттаах үлэһит быһытынан биллэрэ.

Евдокия Дорофеевнаны оҕо эрдэбиттэн ырыаны доҕор оностубутун, үчүгэй куоластаах ырыаһытын туһунан эмиэ абыныбыт. Биэр да концерт, фестивал кинигэ суох ааспатах буолуохтаах. Сааһыран да баран сценаттан түспэтэҕэ. 1982 с. сэттиньы 28 к. доборун Таня Монастырева туһунан суруйуугу: «Мин 1935 с. 4-с кылааһы бүтэрибитим, ол бириэмэҕэ Тася 5-с

ла самодеятельноһа улахан дьон концернын кытта биэргэ барара, онон Тася биһиги элбэх концертары оскуолаҕа, рай. клуба ытыспыт», — диэн ахтыбыта.

Дорофеевна туһунан үчүгэй эрэ өйдөбүллээх, бары кинини суохтуур-ахтар эбиһит. Ордук үөрэнээччилэрэ Р.Н. Горохова, М.И. Шапошников, Я.В. Степанов уонна Л.В. Никитина бэйэ-бэйэлэрин хатылаабаат ис хоһоонноох ахтыылары интэриһи тарта, оччотооҕу Дорофеевна тыһынаах бэйэтинэ кестөн турарын курдук буолла. Үчүгэй дьон, үлэһит буолбуттарыгар кини үөрэтиитин-иитиитин түмүгэ диэн билиниилэрэ, сыанабыл биэриилэрэ, махталлара элбэҕи этэр дии саныыбын. Ити үөрэнээччилэрин этиилэрин Дорофеевна 1968-71 сс. үөрэпиттэ бүтэһик кылааһын оҕолоро маньык суруйбуттарынан ситэрэн биэрэбин: «Евдокия Дорофеевна тугу эмэ быһаарар дуу, кэпсири дуу буоллаҕына, кылаас иһэ уу-чуумпу, бары айахпыт атан, сэгээрэн истэрибит, ол курдук бэйэтигэр тардар күүстээҕэ. Кэпси туран куолаһын уларытан, тохтоон, чуумпуран, хайдах эрэ ыйытарды көрөрө, онтон эмиэ салгы кэпсиэрэ, намыһык уонна аһыйахта хамсанара. «Бэлэм буол» хаһыаттан Герой оҕолор тустарынан ааҕарын 30-ча оҕо буолан олох чуумпуран, тыһыммакка да истэрибит.

Ол курдук биһиги кылааһы икки Евдокиялар: Евдокия Дорофеевна уонна Евдокия Ивановна бүөбүйдээн үөрэпиттэрэ. Иккиэн саха тылын уонна литературатын кытта ыкса сибээстээхтэр, биридэрэ поэт Илья Чабылдан балта, биридэрэ поэт Николай Рыкунов кэргэнэ буолаллар. Ол да иһин буолуо, биһиги оҕолорбут хоһоон ааҕаларын сөбүлүүллэрэ, кэнники кэмгэ сорох сорохтор кистээн хоһоон суруйар эбиттэр. Биһиги сылаас, сымнаҕас ыгыстарын иһигэр бүөбүйдээн, көрөн-истэн, ийэли истинник сыһыаннаһан ииппит-үөрэпиттэ учууталларбытыгар махталбыт мунгура суох, биһиги билигин даҕаны бары тутуспутунан, эн-

кылаас «Баҕа Сарыабынаны» көрдөрүөхтээхпит. Онон төбөҕө кэтэр ғына хордуонкаҕа Баҕа-коронаны уруһуйдаан биэрбитэ. Кини уруһуйдугун онно билбитим. Итини таһынан хас да мэрөприяттарбар, улахан ылдыт буолан ыгырыллан, кытыыны ылаттаабыта.

Дорофеевна чаччы Улахан Киһи этэ. Чабылдан балта буоларынан даҕаны уонна бэйэтэ интеллигенттэйинэн даҕаны буолуо, айар үлэһиттэр — суруйааччылар сылдьан, күүлэйдээн ааһалара. Ол курдук, мин билэрбинэн, улуу народнай поэт Серафим Романович Кулачиков — Элэй, народнай суруйааччылар Софрон Петрович Данилов, Николай Алексеевич Лугинов, Ойуунускай аатынан бириэмийэ лауреата, улуу бочуоттаах гражданина, суруйааччы Николай Урсун ыалдыттаабыттар. Николай Урсун Чабылдан хоһооннорун, ырыаларын элбэҕи нойосуу билэрин, ыллырын сөхпүттээхпин. Оттон Таллан Бүрэ дьыэ кэргэнин кытта улахан доҕордуулар. Илья Егорович Винокуров, Илья Чабылдан үбүлүөйдэринэн улууска, республикаҕа ытыллар үрдүк таһымнаах мэрөприяттарга ыгырыллан, тыл этилтиирэ, ахтыгы онортуура. Кинилэри дьонно-сэргэҕэ бэчээтинэн эмиэ пропагандалаабыта. Онон улахан дьоннор Евдокия Дорофеевнаны убаастыылларын, болгомтоҕо ылаалларын ити курдук биллэрэллэрэ.

Евдокия Дорофеевна тус бэйэтин олоҕо чэпчэкитэ суоҕа. Аҕалара Михаил Кириллович Сабарайкин, II-с Аҕа дойдуну сэриитин кыттылааһа, сэриин содултуттан эрдэ олохтон туораан, үс оҕотун кыраларыттан соротуун көрөн-истэн улаатыннартаабыта, атахтарыгар туруорбута. Икки кыһа Лина, Роза Михайловналар ааттаах-суоллаах улахан учууталлар буолбуттара, ол курдук Лина — учуонай, тылбаасчыт, суруйааччы, Роза — Саха республикатын үтүөлээх учуутала. Уола Михаил Михайлович — автомеханик, механизатор. Сиэнэ Светлана Михайловна (уолун кыһа) — биологической наука кандидата, научнай үлэһит, аатын ылбыт сиэнэ — Евдокия Михайловна — аспирант. Өссө икки сиэнэ — иккили үрдүк үөрэхтээх юристар, хос сиэнэ — СГУ устудьуона. Ити курдук үүнэ-сайда, элби турдуннар, тириэтэ-хорута үлэли-хамныы сырыттыннар Дорофеевна тапталаах күндү ычаттара!

Евдокия Дорофеевна Винокурова олорбут олоҕор бэйэтин оҕолоругар, алтыһан ааспыт дьонноругар, аймахтарыгар, үөрэнээччилэригэр бэйэтин туһунан үчүгэй эрэ өйдөбүлү хаалларбыт кэрэ дууһалаах, сырдык санаалаах, өр сылларга умнуллубат биэр бастын киһибиһит буолар!

Евдокия РЫКУНОВА,
поэт Н. Рыкунов кэргэнэ

Сир-майгы тематыгар

«ЭНСИЭЛИ» АРЫҒЫ АТЫТЫН ТОХТОТТО

«Энсиэли» маҕаһын арыгы атыылырын тохтоптутун туһунан дьон истибит буолуохтаахтар. Ол эрэри лицензията тохтотуллан баран тоҕо арыгы атыылы олорбутун туһунан дьон билиэн баҕарар эбит. Ол курдук соторутаабыта биһиэхэ Намтан Жиркова маньык ис хоһоонноох ыйытыгы биэрбитэ:

«Энсиэли» хаһыат сэттиньы 18 күнүнээҕи нүөмэригэр «Бэҕэ-һээ, бүгүн, сарсын» диэн матырыйаалга «Энсиэли» маҕаһын арыгы атыылы лицензията ыам ыйыттан былдыаммыт» диэн суруллубут этэ. Тоҕо лицензията суох эрэри атыылы олорбутуй?»

Бу ыйытыгы ис дьыала отделын начальнига В.И. Николаев маньык ис хоһоонноох хоруйу биэрдэ:

«Энсиэли» маҕаһын таһыгар куруук элбэх киһи кырбанар, дьон киһэ кыайан сылдьыбат уонна манна суукканы быһа арыгы атыыланар буолан нэһилиэнньэ арыгыга охторугар балаһыанньа үөскээбитэ. Нэһилиэнньэттэн элбэх үгсүү киирибитэ. Маҕаһын ирдэбилгэ эппиэттээбэт, ол эбэтэр сөптөөх харабыллааһын, видеонаблюдение, сырдатты суох. Онон сибээстээн мин хаста да туруорсан, араас инстанцияларга элбэх сурук суруйан, ол туруоруубун улуус баһылыга А.И. Ильин өйөөн, эмиэ анал суруктары бөлөмнөөн ыытан, уонна маҕаһын кэһиллэрэ элбэх, туруоруллар ирдэбиллэри кыайан толорбот буолан, ыам ыйыгар лицензията тохтотуллубут. Лицензията тохтотуллан баран соруйан, өһүүннэхтик атыылы олорбут».

Салгыы СР эргингэ уонна материальной-технической ресурстарга государственной комитет председателэ В.В. Омукон 2009 с. сэттиньы 23 күнүгэр улуус баһылыгар А.И. Ильингэ ыһпыт суругун билсэбин:

«Убаастабыллаах Альберт Иннокентьевич! Эһиги ыйытыккытыгар эппиэттибит-Нам селотугар турар «Энсиэли» маҕаһынга «Агротэкс» ООО ТПП 2007 с. бэс ыйын 4 күнүгэр алкогольной биродуускуйаны атыылыр быраапка биэрбит 0002486 №-дээх лицензията 2009 с. ыам ыйыгар дьайытын тохторго анаан СР эргингэ уонна материальной-технической ресурстарга государственной комитеттыгар ытыллыбыта. 2009 с. сэттиньы 17 күнүгэр «Госалкогольконтроль» ГУ Намнаагы ис дьыала отделын сотрудниктары кытта «Энсиэли» маҕаһынга бэрэбиэркэ ыһпыттара. Эргингэ объектын бэрэбиэркэлэһин түмүгэр бу маҕаһын лицензията суох арыгы атыылы олорбута биллэбитэ. 17.11.2009 с. «Энсиэли» маҕаһынга ытыллыбыт бэрэбиэркэ актата СР ис дьыалаҕы министрствотыгар сокуонга олобуран миэрэ ылар анаан ытыллыбыта».

Намнаагы ис дьыала отделын ОБПС ПриИАЗ (маҕаһыннар бэрэбиэркэлиир отделение) инспектора В.В. Гуляев иһитинэрбитинэн, бу бэрэбиэркэ кэнниттэн «Энсиэли» маҕаһынга атыылана турбут арыгы атыыттан уһуллубут.

Н.С. Охлопков аатынан улуустаагы гимназия 15 сыла

ОСКУОЛАБЫТ ҮӨРҮҮТЭ

Ааспыт суббота күн Н.С. Охлопков аатынан улуустаагы гимназия 15 сыллаах үбүлүөйүн «Сардаҕа» кинотеатрга бэлэттээтэ. Бу күн гимназияны кытта ыкса сибээстээх дьон кэлэн улууспут биэр бастын оскуолатын үөрүүтүн үлэһинилэр.

Үөрүүлээх мунньах үөрэнээччилэр толорууларыгар оскуола гимназия саҕаланна. Ол кэннэ гимназия директора, РФ үөрэҕириттин үтүөлээх үлэһитэ В.Н. Попов бу сыллар устата туох ситиһилэммиттэрин кэлбит дьонго билиһиннэрдэ. Бүгүнгү күнүгэ манна 52 учуутал үлэлиир, онтон 33-һэ үрдүк категориялаах. Оскуола президент В.А. Штыров уонна вице-президент Е.И. Михайлова махтал суруктарынан бэлэттэммит. Тоҕус предмеккэ олимпиадаларга кыттан 30-тан тахса оҕо супер-финалга тахсыбыт. Россия үрдүнэн ЕГЭ-э 100 баалы ылар оҕо бэрт аһыйа эбит буоллаҕына, бу гимназия үөрэнээччилэрэ Вася Иванов уонна Максим Баишев математика уустук предметигэр 100 баалы ылары ситиспиттэр. Быйыл 13 медалиһы биэрэн уонна үлэтэ түмүктээх буолан «Кыһыл көмүс оскуола» аатын ылбыта биһиги барыбытын үөрдөр. Манна даҕатан эттэххэ, 13-төн 9 мэтээлин 11 «б» кылаас оҕолоро ылбыттар (кыл. сал. Е.А. Алексеева). Хайа, уонна директору солбуйааччы Александр Новгородов Бүтүн Россиятаагы конкурска кыттан кэлбитэ да элбэҕи этэр.

Бу үөрүүлээх күнүгэ бастын үлэһит учууталлар, үлэһиттэр үрдүктүк бэлэттээн үгсү наҕараадалары туттулар. Ол курдук, 3 учуутал: психолог Л.Е. Кривошапкина, нуучча тылын учуутала З.М. Эверстова, английскай тыл учуутала Л.Г. Голикова «Саха республикатын үөрэҕириттин туйгуна» үрдүк ааты ыллылар. Саха тылын учуутала А.М. Попова уонна оҕо хамсааһынын салайааччы А.Е. Садовникова улуус дьаһалтатын Бочуотунай грамотатынан, анал чаһынан наҕараадаланналар. Маны таһынан бастын үлэһит учууталлар, үлэһиттэр үөрэх, тас сыһыаннаһылар министрстволарын, ИШКРО, «Ленскэй нэһилиэк» МТ, үөрэх управлениетын о.д.а. тэрилтэлэр Бочуотунай грамоталарынан бэлэттэнилэр. Кэлбит ыалдыттар бэйэлэрин истин эвэрдэлэрин тиэрдэн туран оскуолаҕа анаан элбэх бэлэх, эвэрдэ сурук туттардылар. Ол курдук, үөрэх управлениета электрической станция, улуус дьаһалтата 15 тыһ. солк., Нам селогун дьаһалтата 10 тыһ. солк. суумаҕа сертификат о.д.а.

Коллектив үөрүүтүн үлэстэ гимназия аан бастаан тэриллэригэр кылааттарын кылларсыйт, кэлин да куруук көмөлөһөр дьон: неметаллическай матырыйааллар институтун директора, техничекскай наука доктора С.Н. Попов, СГУ физика факультетын декана, физико-математической наука кандидата И.И. Суздалов кэлбиттэр. Араас сылларга үлэһиттэр дьон: «АЛРОСА» АК правовой управлениетын сүрүннүүр юрист-консультант М.М. Попов, искусство, культура Арктической государственной институтун доцента, педагогической наука кандидата И.И. Санникова, пединститут кафедратын сэбиэдиссэйэ, педагогической наука кандидата В.В. Находкин о.д.а. көлүн эвэрдэлээн бардылар. Н.С. Охлопков кыһа Марина Николаевна уонна Москваҕа олоор кийиитэ Марина Вячеславовна кэлэн аҕаларын аатын сүгэр оскуоланы истинник эвэрдэлээтилэр, Николай Семенович аатын чистээтих сүгэлэрин иһин махталларын биллэрдилэр. Улуу оскуолаларын директордара биэр саамай убаастыыр, куруук субаама ылар үөрэхтэрин кыһатын 15 сыллаах үбүлүөйүнэн эвэрдэ тылларын тиэртилэр, директорскай корпус иллээгин, бэйэ-бэйэҕэ көмөлөсүһэрин эттилэр. Үөрүүлээх мунньах учууталлар уонна үөрэнээччилэр күүстэринэн туруоруллубут музыкальнай нүөмэрдэринэн түмүктэннэ.

Ахсынньы 5 күнүгэр гимназия аны «Вечер школьных друзей» диэн биэчэри тэрийэн выпускниктарыгар аанын аһар. Бу күн араас сылларга бүтэрибит оҕолор үөрэммит оскуолаларын устун экскурсиялаахтара, выпускниктар параадтара, «Школьные годы чудесные» диэн кылаас чаастара буолуохтара. Гимназияны бүтэрибит оҕолор бары тутуспутунан үрдүк үөрэххэ киирэр үтүө үгэстээхтэр. Оноуоха коллектив үтүөтэ-өнгөтө улахан саарбаҕа суох. Кинэ туттар оскуолабытын үбүлүөйүнэн эвэрдэлээн туран инники үлэһиттэр өссө үрдүк ситиһиллэри баҕарыбыт.

Матырыйаалы бэлэмнээтэ В. РЫКУНОВА

АЙЫЛҔА ХАРЫСТАБЫЛЫН МИНИСТЕРСТВОТА ТЭРИЛЛИБИТЭ 15 СЫЛЫГАР

PDF Compressor Free Version
**Охтон баранар мастаах,
 Уолан баранар уулаах
 Орто туруу дойдум ...**

ҮРҮҢ КҮӨЛ

СЫАЛ-СОРУК ТУРУОРУНАН

1994 с. балаан ыйын 28 күнүгэр 864 N-дээх Саха сирин Президенин уураабынан «СР айылҕа харыстабылын министерствота» тэриллибитэ. Бу уураах иннинэ, кэлин да сылларга туох уларыйылар, хамсааһынар айылҕа харыстабылын хайысхатыгар барбыттары туһунан, ити бириэмэҕэ үлээн ааспыт буоламмын, бэйэм ахтыбын, санаарбын эһиэхэ билиһинэрэхпин баҕарабын.

Айылҕа харыстабылыгар улахан реформалар республикаҕа 80-с сыллар бүтэһиктэригэр, 90-с сыллар сагаларыгар саҕаламмыта, 1988 с. Саха АССР айылҕа харыстабылыгар государственнай комитет тэриллибитэ. 1991 с. аата уларыйыта — Саха АССР айылҕаны туһаныыга уонна тулаһыыга эйгэни харыстааһынга государственнай комитетэ. 1992 с. — экология уонна айылҕаны туһаныы министертвота. Итисылга булт хаһаайыстыбата, уу, балык управлениелар холбоспуттара.

Биһиги улууспутугар итини тэнэ эмиз уларыйылар киирбиттэрэ. Бастаан улууска охотинспекция эрэ баар этэ. Мин билэрбинэн ол саҕана ыст. охотоведин Колмогоров Егор Иванович үлэлээбитэ, кинилин ыкса Дьяконов Василий Николаевич охотоведин үлэлээбитэ, билгин даҕаны айылҕа харыстабылын үлэһиттэрин кэккэлэригэр үлэһит-хамсыы сылдыр. 1987 с. госпромхоз «Якутский» дьэн тэрилтэ урукку совхозтар промысловый булгалаһынга функцияларын ылан тэриллэн үлэлээбитэ. 1988 с. Якутпромохотаҕа холбоон хонтуруоллуур уонна булгалаһыны тэрийэр Намнаабы уаастага тэриллибитэ, салайааччынан Соловьев Прокопий Прокопьевич, техник-охотоведин Москвитин Алексей, Федотов Владимир, Шапошников Иннокентий уонна мин буолан үлэлээбиппит. Кэлин сылларга айылҕа харыстабылын хайысхатыгар баар тэрилтэри холбоон туох баар үлэни, булду, балыгы, ууну, салгыны, сирин, маһы көрөргө-истэргэ улуустарга айылҕа харыстабылын комитеттары тэрибиттэрэ. Бастакы салайааччы Бочкарев Владимир Михайлович — 1989-1992 сс., Сысолятин Гаврил Петрович — 1992-1993 сс., Попов Михаил Сидорович — 1993-1999 сс., Ермолаев Юрий Прокопьевич — 1999-2008 сс.

Хайа баар үлэ киниттэн тутулуктаах, аныгылыы эттэххэ «человеческий фактор» баар. Айылҕаны харыстыыр судургута суох этэ. Ирдэбиллээх, эппизинэстээх. Кыһын буоллун, сайын буоллун, сиргэ-уокка, ууга-хаарга толубакка бэйэтин эбээһинэһин толорор киһи буолуохтаах. Ити курдук бэриниллээх үлэһиттэринэн мин табаарыстарбын, урукку коллегаларбын Иннокентий Шапошников, Руслан Мохначевскайы аабын. Бу уолаттар туохтан да, кимтэн да толубакка, дьиннээх инспектор аатын сүкпүт дьонор. Бастакы улахан ситиһилэри аахтаах, охотинспекцияга икки этитит — Дьяконов Василий Николаевичтын, туруорсан ол саҕана улуус бастакы баһылыга Алексеев Дмитрий Федотович өйөөн, улуус суотугар бири бырыһаан курдук шатын көрдөрөн Р.Н. Мохначевскай аанаммыта, ол иннигэр ОСВОД председателин үлэлээбитэ, общественной рыбинспектор этэ. Кэлин үлэҕэ Шапошников Иннокентий Иннокентьевич киирбитэ охотинспекторынан. Икки сылы быһа экирэттэн, туруорсан, элбэх кэһиллэри арийан Үрүҥ Күөлү, Бэрэни Якутрыбзаводтан төлө туттаран, оройон дьаһалыгар ылыллыбыта. Ити сылларга «Үрүҥ Күөл» заказнигынан хоту барар кыһынгы сулуу көһөрөр туһунан

элбэх кэпсэти, туруорсуу түмүгэр билигин өрүһүнэн сылдылар.

Ити курдук кыраттан саҕалаан бири улахан тэрилтэ буолан, дьыллэнэн-уоттанан үлэһитин салҕаабыппыт. Ити кэмнэргэ комитет салайааччытын эдэр специалист Попов Михаил Сидорович аанаммыта. Урдүк культуралаах, грамотнай, олоххо, үлэҕэ санга көрүүлээх, үлэһит хайысхатын уларытан салайан үлэлээбитэ. Бастакы техника, санга хонтуора, эби штат көрүлэн кинг далааһыннаах үлэ-хамнас барбыта. Төһө да ол сылларга ыраахаттар баалларын аахсыбакка, Нам инспекцията киин улуустарга, республикаҕа урдүк көрдөрүүлээх инспекциянан аабыллар. Итиннэ күүс-көмө буолбут, санга тэриллибит инспекция аҕабар турарыгар, ол сылларга үлэһиттэри улуус баһылыктара Алексеев Д.Ф., Ядрев А.Н. буолаллар. Республикаҕа бастакы улуус администрациятын уонна айылҕа харыстабылын министертвотыни киири ардыгар сөбүлэһии оҥорулар. Республикаҕа, Россияга бастакы экологическай паарката аһыллар (ДЭП «Кэнкэм»). Экологическай үөрэхтэһингэ улуус нэһилиэнньэтигэр күүсэ

хамсааһын барар. Республика улуустарыгар бири бастык көрдөрүүлээх таһаарылаах үлэлээх эбит. Межрайоннай, республиканскай семинардар элбэхтик ытыллаллар. Общественник-энтузиастар улахан оруолу оонньуулар. Хатырык оскуолатын учуутала А.К. Романова, Салбан оскуолатын учуутала Н.Н. Сивцева, ДЮТЦ «ЭХО» салайааччыта Н.П. Колпашников, 1 Хомустаах оскуолата, Түбэ оскуолатын учуутала М.А. Гуляева уо.д.а. экологическай хамсааһынга элбэх кылааттарын уурбуттара.

Өр сылларга кураан дьыллар тураннар, күөлөр уоланнар балыгы үөскэти, күөллэртэн күөллэргэ ытыты үлэ күөстээтик барбыта. Ньидилии саботун, атын да көрүҥ балыктар ыамаларын аҕалан улуус күөллэригэр ытытылыбыта. Бастакы президеммит туруорсуутунан айылҕа харыстабылын хайысхатыгар бэрт Саха сирин айылҕата чөлүгэр хааларыгар, эстибэттигэр элбэх туһаана, кэскиллээх сокуоннар, дьаһаллар, ыйаахтар тахсан тураллар. Онтон биридэстэрэ ураты харыстанар сирдэри тэрийии. Биһиги улууспутугар «Үрүҥ Күөл», «Харбаайы», ДЭП «Кэнкэм» ураты харыстанар сирдэр бааллар. Элбэх киһини минньигэс саботунан күндүлээбит, көтөр-сүүрэр олохсуйар Үрүҥ Күөл республикаҕа 16 уникальнай күөллэр ахсааннарыгар киирэн турар. Кэлин сылларга үбү-харчыны аахсыбакка, үлэ усулуобуйатын тупсарар сыалтан инспекция үлэһиттэрин күүһүнэн кордоннар, гаражтар уонна да атын тутуулар барбыттара.

Кэнники сылларга айылҕа харыстабылын үлэтигэр элбэх улартыты киирэн, ирдэбилэ улартытан государственнай политикаҕа бири сүрүн боппуруоһунан турда. Түгэнинэн туһанан, биригэ үлэлээбит табаарыстарым, коллегаларым дьэ кэргэттэрин, биригэ алтыһан үлэлээбит дьоммун айылҕа харыстабылын министерствота тэриллбитэ 15 сылынан иттик-истингит эбэрдэлибин, доруобуйаны, дьолу-сартыны баҕарабын.

**Ю.П. ЕРМОЛАЕВ,
1988-2008 сс. айылҕа
харыстабылын үлэһитэ**

ҮЛЭ ЭРКЭЭЙИЛЭРЭ

Билигин кэм ирдэбиллэнэн Нам улуһун тэрилтэлэрэ 3 сыллаабы былаанга арааран бэрэбиэркэни ытытылар. Ону таһынан дьонтон киирбит сайабыллыанналарын, айылҕа харыстабылын ирдэбиллэрин кэһини утары үлэлээбит. Сайынгы экологическай лааһыр арыллыытыгар, үлэлииригэр, Намнаабы оро экологическай түөлбэтигэр, профлией уонна оскуолалары кытта үлэлээбит. Улууспутугар 2 республиканскай суолталаах ресурснай резерваттар бааллар. Онтон бириин, Модут нэһилиэтин территориятыгар сытар «Харбаайы» киин сүрүн сыала-соруга: былыр-былыргыттан тайах тохтуур, үөскүүр сирэ буолан тайабы харыстыыр, элбэтэр, ону таһынан кэрэ айылҕатын, үүнээйитин, маһын-отун харыстыыр сыалтан-соруктан тэриллибитэ.

Иккис резерват «Белоозерскай», манна территория иһигэр республиканскай суолталаах намнар улуу эбэ-бит Үрүҥ Күөл баар. Инспекция сыала-соруга: дьон көңүлэ суох киирэн бултуурун-алтыһырын хонтуруоллуур. Ону таһынан балыга эстибэтин туһугар үлэлэри ытытыт.

Билигин олох тэтимнээх суолун батыһан резерват иһигэр айылҕа харыстабылын министертвотын, Түбэ нэһилиэтин дьаһалтатын, дьонун-сэргэтин көмөтүнэн инспектордар үлэлиир усулуобуйалара тэриллэн базалар тутулуунулар. Айылҕа харыстабылын министерствота, улууспут дьаһалтата, улуус инспекцията, Түбэ нэһилиэтин дьаһалтата биригэ үлэлэһэн Үрүҥ Күөлү өссө байытар сыалтан үрүҥ балык (быраҥаатта) ытытытыгар үлэ саҕаланна. Ону таһынан айылҕа ха-

рыстабылын министрэ В.А. Григорьев соруудаһынан улууспутугар куобагы элбэтэр сыалтан сирин-уотун көрөн-үөрэтэн, ытытарга бэлэмнэни бара турар. Куобах ытытылар түгэнигэр улууспутугар куобах булду тохотуу үлэлэрэ барыахтара. Ону таһынан бултуур дьон бэйэлэрин тардыныах тустаахтар. Биллэн турар, итиччэ ыраах сиртэн аҕалы ороскуота уонна дьон үчүгэй санааттан элбэтэрин өйдүүчү тустаахыт.

Түгэнинэн туһанан айылҕа харыстабылыгар үлэлээбит дьон-сэргэни 15 сыллаах үбүлөһүүнэн эбэрдэлибит. Өссө даҕаны Сахабыт сирин кэрэ айылҕатын үлэһит эр дьон буолбакка, бары харыстыахпыт, тэнгэ үлэлэһиппит дьэн эрэнэбит.

**Н.В. ДЬЯКОНОВ,
Намнаабы айылҕа харыстабылын инспекциятын начальнига**

ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ ХАЙЫСХАЛААХ ОСКУОЛА

Түбэҕэ 1924 сыллаахха Тиит Арыыга ситэтэ суох алын кылаастаах оскуола аһыллыбыта. 85 сыл тухары оскуоланы араас биллиилээх дьон бүтэрдилэр: Охлопкова М.Е., норуот үөрэтиритин туйгуна, бастакы «Букубаар» автора, Готовцев А.Н., телевидение уонна радио диктора, культура үтүөлээх үлэһитэ, Лукина Р.Е., нэһилиэк баһылыга, улуус бочуоттаах гражданина, Дьяконов Н.В., Дыгын оонньууларын алта төгүлээх чемпиона уо.д.

Билигин туругунан оскуолаҕа 74 оҕо үөрэнэр. Коллективке 25 учуутал үлэлиир, олоҕор истрэгэр 21-рэ урдүк үөрэхтээх. Коллектив орто сааһа — 35. 1997 сылтан оскуолаҕа «Тыа сирин оскуолатыгар быстыбат тиһиктээх этноэкологическай үөрэхтээһин уонна иитии» дьэн темана салайтаран үлэ саҕаламмыта. 2002 с. улууска экспериментальнай тирэх оскуола аатын көмүскээбиппит. Итиннэ «Үрүҥ Күөл» заказнигар айылҕаны харыстааһын, нэһилиэк ураты чөл айылҕата, өбүгэлэр үгэстэрин, сирдэрин-туомнарын утумнааһын, саха тылын уонна культуратын ингэри тирэх буолбута.

5-11 кылаастарга дылы экология предметин «Биһиги — айылҕа оҕолорубут» дьэн Мария Андреевна Гуляева тус программата бигэргээн үөрэттиллэр. Омук быһыытынан бэйэни билини, саха норуотун кутун-сүрүн, сирин-туомун ингэриини уонна тулаһыр айылҕаҕа харыстабыллаах сыһыан — биһиги оскуолабыт үлэлиир хайысхатын сүрүн уратыта буолар.

Опытнай-экспериментальнай үлэҕэ тирэх, көмө, сүбэ-ама буолар наука үлэһиттэрэ бааллар: М.К. Аммосов аатынан СГУ БГФ экология кафедратын сэбиэдиссэйэ, б.н.к., Гоголева П.А., т.н.к., Слепцова Н.А., уо.д.

Оскуола сайдар тускула этническай хайысхаҕа кыраайы үөрэтэр, уусуран прикладной куруһуоктар, секциялар, саха тылын, литература, төрүт культура уроктара, элективнэй курстар нөҕүө үлэ барар. Экология хайысхата «Искатель» экологическай кулууп, экспедициялар, экология, география, физика, биология, химия предметтэрин нөҕүө ытытыллар. Кэлинги биэс сыла оскуола базатыгар семинардар, курстар балайда кытылынылар, буолбут үлэлэргэ кыттан оскуолабыт учууталлара оупут тарҕаныытын сертификаттарын, ыспыраапкаларын ытытытара.

2005 с., республикатааҕы суолталаах сайынгы чэбдиригэр, экологическай «Саһарҕа» лааһыр аһыллыбыта. Бу лааһыр үлэтэ салгы сайдан, диригээн, кэһээн иһиэхтээх. Сайын устата 19 улуустан тийэ оҕолор сыһаналлар. Бу сайын Саха республикатын үөрэтин министрэ Габышева Ф.В. кэһэн ыалдьыттан бары да үөрүүбүт үгүс. Лааһыр базата үчүгэйин, республиканскай көмөнү ылан сөптөөбүн туһунан кэпсэти барда.

2005, 2006 сс., үлэ үтүө көрдөрүүлэрин иһин Саха республикатын айылҕа харыстабылын министертвотын анал сертификаттарын туппулут. Оскуола сүрүн соругунан үөрэнээччилэр урдүк уонна алт орто үөрэх араналарыгар атын оҕолоргон итэҕэнэ суох туттарсан киириилэригэр туһуланар. Итинтэн сэдиптээн оскуола сыһыа идэни талыыга бэлэмнэни быһыытын үөрэхтээһингэ көһөн иһэр. Итиннэ анал элективнэй курстар сурулуунулар.

Өбүгэлэр иттиилэрин-үөрэтиилэрин утумнаан кыһы уонна уолу тустуа хайысханан үөрэтии-иити барар. Ити ордук технология, физическай культура, «Кыыс Куо», «Үрүҥ Уолан» предметтэригэр дьэнкэтик көстөр.

Учууталлартан билигин ирдэбиллэргэ хоруйдуур аныгы педагогическай технологиялар, үөрэтии ньымалара ирдэнэр. Алын кылаастан саҕалаан тийгээ быстыбат кэлим үөрэтии-иити барар. Оскуолабыт хайысхатын салгыты тутуһарга, сайыннаран, диригэтэн биэрэргэ быһаарынныбыт. Онон бу хайысхатын инникитин өссө урдүк таһымга тахсарыгар дьүккүрдээх, дьулуурдаах үлэ барарыгар саарбахтаабыт.

Программа олоххо киириэбиттэн үөрэнээччилэр билини ытытылара, үөрэххэ көхтөрө үрдээтэ, учууталлар үлэлэрин таһыма абиллинэ. Улуус, республика таһымнаах курстары, семинардары ытытыыга бастакы холонуулар буоллулар.

Үөрэнээччилэр спорка, ырыаҕа-үнкүүтэ, уруһуйга, моделированиеҕа, дизайнга улуус, регион, республика таһымнаах күрэхтэргэ кыттар буоллулар. Араас таһымнаах семинардарга, дьаарбанка-быстапкаларга, научнай-практическай конференцияларга, олимпиадаларга, күрэхтэһиллэргэ кытыбыт оҕолор ситиһиллэрэ үчүгэй.

**С.Н. ЛУКИНА,
Түбэ орто оскуолатын директора**

ИНСПЕКТОР РУСЛАН

Николай Лонгинович Мохначевскай милиция сотруднигынан үлэлиирэ, манна отделение хонтуоратыгар олоҕор. Мохначевскайдар дьэ көргөнгө уол оҕо төрөөбүтэ, Руслан дьэн ааттабыттар. Руслан оскуоланы Уус-Алданга бүтэрибэ. Дьокуускай куоракка педучилищени бүтэрэн дойдутугар Намга тахсыбыта.

Отучча сыллааҕыта Руслан Николаевич ОСВОД инспекторынан үлэлиирэ. Итинэн салгы булт, айылҕа харыстабылыгар, рыбнадор инспекторынан бэрт таһаарылаахтык үлэлээбитэ. Олохтон туоруур кыһыныгар балык харыстабылын инспекциятын дьаһалтатыттан бүтэһик сэрэтиитин кыан баран, тэриллибит бэрт бутуурдаах дьыала кини туһатыгар кыайылаах тахсан правительственной нараадааны туттарбыттар.

Руслан Николаевич ордук чорботон булгалаһын, балыктааһын сокуонун билимэккэ хоромньуну соруйан таһааран тойотторго уһуллукчу «таала кырыыланара». Тогобот биллэрэ, ол урдустар билэбилэ болдьох иннигэр-кэннигэр дуоһунастарынан туһанан айбардыллыларын кытта эйэлэспэт этэ, наада буоллаһына толорор боломуочуйатыттан туораан да туран, кэһээччилэри үүнүүр-тэһиннири. Ол да иһин элбэхтик дьыала-куолу, экирэтти, кылы кэтэһи туугутар киирэрэ, ингэрэ, ол эрээри хайаан да онтон босхолонон тахсара. Онтон отчут-масчыт, намныа өтүгэр булгалаһын, балыктааһын оҕоһуллубут миэркэтин мэдди кэһээччилэртэн атыттары, мөһөн-этэн ээхтэрин эттэрэн баран накаастабылы сымнатара эбэтэр тохтоторунан мунурданара.

Руслан Николаевич өлүөрүгэр балык саһааһа хангырыгар биһиги энэрбитигэр сыаналаах дьаһааннары тэрийэри бачача ситиспитэ. Улууска айылҕа харыстабылын майдааныгар Руслан инспекторы суохтаатыбыт курдук.

Дьоһун үлэлээх Киһи, дьоһун үтүөтэ умнуллубат. Бу ый 8 күнүгэр Руслан Николаевич Мохначевскай аатыгар өйдөбүннүк тэрээһин быһыл эмиэ күөгүлээһингэ күрээ ытытыллара бэлэмнэнэр.

**Балаһаны бэлэмнээтэ Дьөгүөр БЫДЫЙ,
РФ Журналистарын союһун чилиэнэ**

Мин Трунина А.Е. начальнай оскуолаҕа сәби-диссайдир эрдэбинэ үөрэммитим. Сүрдээх ирдэбиллээх, ол кэмгэ бэйлэрин идэлэрин чаччы баһылаабыт билиилээх учууталлар биһиэхэ дириг билиини биэрбиттэр орус махтанабын уонна үлэҕэ бэриһиллэх туһунан үлэҕэ уһуулан араас салааҕа үлэлээбит кэмнэрбэр сыанабылы ылбыһыттан үөрөбүн. Ол Түбэ начальнай оскуолата, Бөтүг 8 кылаастаах оскуолата, 1 сыл Хатырыкка үөрэммит орто оскуолата, аттестат ылан, идэлэнэн, үлэһит, оскуола иннинээҕи оҕолору иитээччи дипломун биэрбит, үлэһит онорбут Нам орто оскуолатын күндүтүк санаан, үөрөһүт учууталларбар мунура суох махтанабын.

Бу ахтыгыбар салайар үлэҕэ үлэлээбит кэмнэрбэр Түбэ оскуолата хайдах сайдан испитин кылгастык бэлиэтиэм. 1982 с. диэри оскуола начальнай, ситэтэ суох орто оскуоланан үлэлээбит буолан, материалнай-техникескэй базата мөлтөх этэ. Кырыы нэһилиэк буоламмыт, суолбут да мөлтөбүнэн, олоһор дьыэ, сибээс да суоһунан оскуола директордара, учууталлара уларыйа-тэлэрийэ туруулара элбэҕэ, сорох үөрэх дьылыгар директордар иккилээт уларыйаллара, куруутун

иитии-үөрэтии боһуруостарыгар директор, солбуйааччыларын отчуоттара истиллэн дьүүлэнэрэ. Араас министерстволар ааннара элбэхтик аһылыбыта, үгүс дьаарбанкаларга, конференцияларга кыттан, хаста да «Түбэ күннэрин» ытан үгүс талыһаан, «Түбэ күннэрин» сөргө дьүүлүгэр таһааран Түбэ нэһилиэтин билиини ситиспиттэ.

Варвара Игнатьевна кэнниттэн Гаврильев Владимир Дмитриевич директордаабыта. Сайынны лааһыр базатын тутуу үлэтэ саҕаламмыта. Оскуола 75 сыллаах юбилейга үрдүк таһымна ытыллыбыта. Владимир Дмитриевич удьуор учууталлар династияларын салгыыр буолан үөрэхтээһингэ уонна уопсай билиитэ-көрүүтэ олус киэҥ этэ. Кини саҕана мебелинэн хааччылыы салгыы ытыллыбыта.

2003 с. орто оскуола бастагы выпускнига Федоров Константин Константинович үрдүк үөрэҕи бүтэрэн кэлэн 5 сыл устата үлэлээбитэ. Ычат лидеринэн, оскуола организаторынан, директор иитэр үлэҕэ солбуйааччынан үлэлээбитэ. Нэһилиэк депутатынан талыллан тэрийэр үлэҕэ элбэх көмөнү онорбута. Кини үлэлээбит сылларыгар 2 мөл. суумалаах капиталнай өрөмүөн ытыллырын ситиспиттэ. 2-с сылга 600 тыһ. солк.

Түбэ орто оскуолатын 85 сылын көрсө

САЙДЫЫ КЭРДИИС КЭМНЭРЭ

предметник учууталлар тийбэттэрэ, ол барыта түмүллэн үөрэнээччи билиитэ мөлтөбөр, үөрэххэ кирири намыһабар, бэрээдэкс да олус дьайара.

70-с сылларга үлэлээбит директордартан киһи өйүгэр хатанан хаалбыттар Никонова А.Н., Дьяконов А.Г., Пахомов А.Е., Федоров Д.С. оскуола иитэр-үөрэтэр үлэтигэр хамсааһыны онорбуттара. Мин салайар үлэҕэ кэлэрбэр директоруунан Никонов Егор Николаевич этэ. Кини бу дьыл куоракка киирэн үрдүкү дуоһунастарга, айылҕа харыстабылын министерствотыгар кылаабынай специалиһынан үлэлээбитэ. Түбэ нэһилиэҕэ сайдытыгар улахан көмөнү кэлин сылларга онорор. Ол да иһин биһиги оскуолабыт экологическэй хайысхалаах оскуола быһыытынан биэргэнэн күн бүгүнүгэр диэри үлэлиир. «Үрүн Күөл» урагы харыстанар сирдэргэ кириитигэр, кини көмүскэллээх буолуутугар улаханнык көмөлөспүтэ. Билигин кини уу департаментын сүрүн специалиһа.

Кини кэнниттэн Нектыгаев Николай Федотович үлэлээбитэ. Түбэ оскуолатыгар маннайгы тосту уларыйыылары онорбута. Кини бу иннинэ учууталлар билиилэрин үрдэтэр институтка үлэлээбит буолан үөрэх ситимин уларьтар сыаллаах материалнай-техникескэй база хангырыгар үлэлэспитэ, учууталлартан, үөрэнээччилэртэн ирдэбили күүскэ туруорбута, бэйэтин солбуйааччылар уларьтыылары онорбута, салайааччы быһыытынан үрдүк билиилээҕэ.

Онтон 1986-1988 сс. Сивцев Дмитрий Евсеевич үлэлээбитэ. Олус үлэһит салайааччы, үтүө киһи, оскуоланы салгыы сайыннарыта. Ол саҕана суол кунһаана, техника да суоҕа. Ону ол диэбөккэ, оскуола наадатын кыһалдагытар велосипедынан, мотоцикынан, сатыы да элбэхтик кэлэрэ-барара. Кини үлэлээбит сылларыгар иитэр-үөрэтэр үлэ хаачыстыбатын тупсарыга балайда үлэлэр барьытара, саҕа гараастаах подсобнай дьиэни оскуола үлэһиттэрин күүһүнэн туттарьыта, бастагы кыра трактор оскуолаҕа ылыллыбыта, саҕа мебелинэн кылаастары хааччылыы саҕаламмыта. Олус үчүгэйдик баянна ооньуура, коллективы түмөн, фестивалларга кыттан бириистээх миэстэлэри ылбыттара. Завуч В.Н. Дьяконованы кытта оскуола тупсаһай буолуутугар, оҕолор сайдалларыгар элбэх уларытыылары киллэриигэ сыраларын уурбуттара.

Дмитрий Евсеевич кэнниттэн балачча уһундук Бурнашов Александр Кузьмич үлэлээбитэ, идэтинэн трудовик, булууга-талыыга олус дьобурдааҕа. Министерство базаларын элбэхтик кэрийэн, уроокка туттар матырыйаалларынан хааччылыыга элбэхтик үлэлэспитэ. Завуһунан Дьяконова В.И., Егорова Л.Н. үлэлээбиттэрэ. 1993 с. элбэх сүүрүү-көтүү, туруорсуу түмүгэр оскуола орто оскуола статусун ылбыта. 1994 с. нэһилиэк историятыгар маңгайгы оскуола 70 сыллаах үбүлүөйүн бэлиэтээбиппит, үгүс ахтыы хомуллубута, оскуола историятын арыыны чуолкайдатыт, манна Варвара Игнатьевналыын элбэх сүүрүү, дааннайдары хомуйуу түмүгэр буклет бэчээттэммитэ. Юбилейга бэрт элбэх ыалдьыттар кэлбиттэрэ. Түбэ кырдыаҕастара бүттүүн мустубуттара. Бу сыл орто оскуола бастагы выпускниктара аттестат ылбыттара.

Александр Кузьмич кэнниттэн Дьяконова В.И., Егорова Л.Н. үлэлээбиттэрэ. Варвара Игнатьевна үлэлиир бириэмэттигэр кирилизтэри көтүрэн, үпэс экирэттиһэн, саңалы көстүүлээх оскуола фасада тупсарыллыбыта. Билии хаачыстыбатын, учууталлар таһымнарын үрдэтиигэ, кабинеттары тупсаран оноруга, материалнай-техникескэй базаны хангатыга үлэлэр барьыттара, төрөһүттэри кытта үлэ тупсубута. Бу сылларга нэһилиэк дьаһалтатын коллегията оҕолор билиилэрин, үөрэх хаачыстыбатын тупсарыга программа ылыннан учууталлар үөрэхтэрин үрдэтиигэ, кабинеттары тупсарыга, материалнай-техникескэй базаны хангатыга үлэлэр саҕаламмыттар. Нэһилиэк бюджетиттан ордор үп тэрилтэлэри тупсаран онорууга, базаны хангатыга бэриллибитэ, компьютерынан хааччылыы саҕаламмыта. Хас коллегия мунһабын ахсын кэриэтэ араас

президент целевой үбүлээһининэн оскуола кырыысата уларытыллыбыта. Маны барытын сүрүн-көтөн тоторуу директортан элбэх үлэни, тэрээһини эрэйбитэ. Үөрэх управлениетин тэнэ бу үбүлээһини туруорсууга Ил Түмэн депутата Жирков А.Н. тылын-өһүн тириэрдэн улаханнык көмөлөспүтэ. Салгыы кылаастары тупсаран ситэри ытыллыбыта. Кэлин, бүтүр сылыгар үөрэх министерствотыттан мебель туруорсан ылбытыт. К.К. Федоров студеннар үөрэххэ кирииллэригэр элбэхтик сүүрбүтэ-көһүтэ, үөрэхтэрин хонтуруоллааһынна үлэлэспитэ, иккиэн бииргэ сылдьан элбэх үөрэх тэрилтэлэрин кэрийбиппит. Эдэр эрчимнээх салайааччы 2008 сылтан нэһилиэк баһылыгынан талыллан үлэлиир.

Университеты бүтэрээт, 2 сыл иитэр үлэҕэ, 3 сыл үөрэх чааһыгар директору солбуйааччынан үлэлээбит, 2-с үрдүк үөрэҕин СР Президенин институтун «Муниципальной сулууспа» салаатын кыһыл дипломунан бүтэрбит Лукина Сардаана Николаевна 2008 сылтан үлэлиир. 2005 сылтан оскуола үөрэҕин хаачыстыбата, учууталлар таһымнара үрдүүрүгэр үлэлэспитэ. 85 сыллаах үбүлүөйү көрсө директоруунан үлэлээбит кылгас кэмгэ кабинеттара аныгылыы ирдэбилгэ эппиэтиир санардыгар киридилэр. Кылаастар ааннара аныгылыы офиснай аанна уларытты. Актывай саалаҕа саңа кириэһиллэр ылыллынылар, эстетическэй көстүүтэ барыта, шторатыгар тийэ тупсарылынна. Спортзалга сүүрэр суол кэллэ. Хас кылааска, учительскайга, библиотекаҕа мебель, элбэх ааһар кинигэ кэллэ, компьютердар, плазменная телевизор, интерактивнай дуоскалар у.д.а. эбилиниллэр. Эссө салгыы автотехника, спортивнай инвентарь, физика кабинета у.д.а. эбилиллэрэ күүтүллэр. Бу барыта оҕолор, учууталлар үөрэнэр, үлэлиир усулбууларын, билиилэрин тупсарыга анаанра чуолкай. Элбэх сүүрүүтэн-көтүүтөн, кэпсэтииттэн тахса-ра өйдөнөр. Үлэтин түмүктэрин түмөн «Бастын эдэр директор» Бүтүн Россиятаағы конкурса кыттан региональной этапка Сардаана Николаевна кыайылааһынан буолла.

Нэһилиэккэ үөрэхтээһин уһулучу болдомтоҕо ылыллан элбэхтик сүүрбүһүт, оскуола коллектива бэйэтин көрдөрбүтүн түмүгэр биһиги оскуолабытыгар хас да республиканскай, улуустаағы семинардар ытыллыбыттар, эколог, географ учууталлар билиилэрин үрдэтиигэ институт республиканскай курсун ыппыта. Элбэх учууталлар, оҕолор үлэлэрэ республиканскай, региональной, россияйский номинацияларга кыайыылар, бириистээх миэстэлэргэ тиксиилэрэ үөрдэр. Кэлин сылларга элбэх учуутал үлэтэ Россия, республика бэлиэлэринэн бэлиэтэннэ, үгүстэр араас таһымнаах Бочуотунай грамоталарынан наһараадаланылар. Саха государственнай университетин биологическай факультетын, айылҕа харыстабылын министерствотын кытта сибээспит оҕолорго үгүс көмөнү онорор, оҕолор, учууталлар хас да төгүл факультет ыттар мероприятияларыгар кириэн спортзал, республиканскай лааһыр базата тутуллан бэриллибитэ билигин тигинэччи үлэли тураллар. Быйыл сайын оҕолор сынналаннарын, оскуола, детсад үлэлэрин көрө-истэ, билсэ СР үөрэ-ииттин министрэ Габьшева Ф.В. бэйэтин солбуйааччыларын кытта тахса сылдыбыта. Бу барыта кырыы кыра оскуола коллективын сыралаах үлэлэрин бүттүүннэрин түмүгэ буолар.

2009 сылынан 3 сыллаах үөрэхтээһини модернизациялааһын экспериментальной өйбүлэ Россияттан саҕалаан түмүктэнэн, эһиилги сылтан оскуолалар коллективтара түмсүүлээх буолан, бэйэлэрин үлэлэрин түмүктэригэр үбүлээһиннэр барыахтаахтара биллэр, оһон хас биридди үөрэ-иити тэрилтэлэрэ салайааччыларгытын тула түмсөн, үлэлиир тэрилтэлэргитин, дьылдабытын харыстыргытыгар баһарыам этэ.

Р.Е. ЛУКИНА,
СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, айылҕа харыстабылын туйгуна, Нам улуһун Ытык киһитэ, Түбэ оскуолатын выпускнига

Намнаағы педколледж сонуннара
ЭДЭР ПРЕПОДАВАТЕЛЛЭР ТҮМСЭЛЛЭР

2005 с. сэтиннигэ Намнаағы педколледжка «Эдэр преподавателлэр уонна үлэһиттэр ассоциациялара» диэн түмсүү тэриллибитэ. Бу түмсүү сылын ахсын, араас хайысхалаах тэрээһиннэри, үлэлэри ыттар. Түмсүү салайааччытынан Винокурова Анна Васильевна үлэлиир. Ассоциация иһинэн колледжка үлэлиир эдэр преподавателлэр уонна үлэһиттэр 2006 с. ыам ыйын 4 күнүгэр Саха сирин художниктарын союзун галереятыгар «Первоцвет» диэн бастагы быыстапкаларын арыһан сүрэхтээбиттэрэ. Онно араас хайысхалаах үлэлэри дьон дьүүлүгэр туруорбуттара. Оһтон быйыл алтынны 23 күнүгэр үгэскэ кубулуйбут «Үктэл доһоттору түмэр» эдэр преподавателлэр уонна араас сылларга үөрэнэн бүтэрбит выпускниктар 4-с быыстапкалар арылынна.

Манна кэрэни кэрэһэлээччилэр, дьүһүнүнэн дьүһүйэр үтүө дьарыктаах дьон түмсүтүлэр. Үөрөһүт кыһатын бүтэрбит выпускниктарбыт араас улуустарга баран билиилэрин эдэр ыччакка үөрэтэ-такайа сылдыаллар. Бу үөрүүлээх күннэ училище выпускниктара ыалдьыттаатылар. Ол курдук Хаңгаластан, Тааттаттан, Анаабыртан, Орто Халыматтан, Дьокуускайтан уонна Нам улууттан кэлэн быыстапкаҕа араас онһоһуктарынан кытыыны ыллылар. Саха республикатын «Знание России» общественной тэрилтэлэр правлениетин уонна Саха республикатын эдэр учуонайдарын координационной советын председателэ, биологическай наука кандидата Андрей Мартынов ыалдьыттаата уонна колледжит директоругар Екатерина Ядреваҕа, директору хааччылыыга уонна коммерческой дьыалаҕа солб. Надежда Слепцоваҕа, ассоциация салайааччытыгар Анна Винокуроваҕа «Мастер слова» бэлиэни үөрүүлээх быһыыга-майгыга туттарда.

Бу күннэргэ Намнаағы педколледжка үгэскэ кубулуйбут, сылын аайы ытыллар «Саңа ааттар» күрэх буолан ааста. Республика араас мунһуктарыттан быйыл үөрэнэ кэлбит талааннаах оҕолор ырыа, үнкүү, фольклор о.д.а. жанрдарга бэйэлэрин талааннарын көрдөрөн курсунан күрэх былдыастылар. Үс күннээх күрэх олус тэрээһиннээхтик, көхтөөхтүк барда. Конкурс түмүгүнэн Лена Корякина куратордаах ойуулуур-дьүһүннүүр искусство отделение-тын студеннара 1 миэстэни ыллылар. 2 миэстэҕэ Александра Иванова салайааччылаах компьютернай технология отделение-тын студеннара, 3 миэстэҕэ ойуулуур-дьүһүннүүр искусство отделение-тын 1 «а» курсун студеннара тигистилэр, куратор Ирина Колесова. Оҕолор араас хайысхаҕа талааннаахтарын көрдөрөн колледж үлэһиттэрэ, студеннар биһирэбиллэрин ыллылар. Күрэх түмүгүнэн үчүгэй нүөмэрдэри талан түмүк концерт көрдөрдүлэр.

М.А. ПЛАТОНОВА,
НПК музейн үлэһитэ

Бит - билгэ
АХСЫННЫЫ

Билгэ Хаан ыйа. Хотугу сахалар күн киирэр ыйа диэн ааттыыллар. Бырхаран тымнылар түһэллэр. Сөнүү ый устата 10-13 мм түһэр. Бу ыйга күммүт 30 мүнүүтэ кылгыр. Ити кылааһын ахсынны 19 күнүгэр тохтуур. Биер нэдиэлэ курдук тэннэнэн турар. Бу ками дьыл ыспыга диэн ааттыыллар. Ый 26 кыһылытыттан күн иэбилитэ саҕаланар. Ый бүтэһигэр 6-7 мүнүүтэ уһуур. Ону «күн кутуйах хаамыгынан уһуур» диэн этээччилэр.

Ахсынныга кыралар, кыамматтар дьизэлэригэр бүтэллэр. Ол иһин остуоруйалаһы, остуол ооньууларыгар кириһиилэр үгэннииллэр. Ити иһин бу ыйы киһи өйүн уһуннарар Билгэ Хаан танара аатынан сүрэхтээбиттэр.

Ахсынны ыйга кыһыны, сайыны билгэлииллэр. Ахсынныга хаар, тыал буолаһына, бэс ыйыгар хаһын күүтүллэр. Ахсынны бүтүүтүн диэки сис быллыт кэлэр. Дьылдаһыттар этэллэринэн, көмөһтөөх кыһынна саас хаартан элбэх уу кэлэр, үүнүүлээх сайын күүтүллэр.

АХСЫННЫЫ БИЛГЭЛЭРЭ

Күн-дьыл туругун кэтээн көрөөччүлэр билгэлэрэ маннык:
1 — бу күн хайдах буолар да, кыһын эмиз маннык.
12 — хаар түстэһинэ, ахсынны 19 күнүгэр диэри тыалылар.
19 — тымны буолаһына — сайынын үчүгэй үүнүү.
22 — мас хойуутук кырыардаһына — эмиз үчүгэй үүнүүгэ.
25 — бу күнтэн саҕалаан саамай күүстээх тымны уонна тыал түһэр.
29 — сарсыарда улаханнык тымныдаһына — тохсунньу 19 күнүгэр (Кириһиэһинэ) диэри тымны турар.

Кыһын оройунан ахсынны 19 күнүттөн олунньу 1 күнүгэр диэри 43 хонугу сахалар аадаллар. Кыһыммыт уопсай уһуна 188 хонук диэн этэллэрэ.

Ахсынныга төрөөбүт эр киһи ону-маны итэҕэйээччитэ суох. Таптальгар талымас да, олоһун булаһына, үчүгэй аҕа баһылык. Киһи тылыгар киригэс. Хобу-сиди уонна өһү-сааһы тарбатыр сөбүлүүр. Көрдөөх-нардаах. Дьобурдаах. Кимтэн да тутулууга суох. Куттамсах. Сатабыллаах. Бүтэй эттээх. Толкундуруугар ырааа олобууар. Дьон киһи былаанын итэҕэйбэт, ол да гынар былаана олобууар, тиллэр. Баайга-дуолга соччо үлүһүйбэт. Идеяны олоһо киллэрэргэ дьулуһар.

Бу ыйга төрөөбүт дьахтар көрдөөх буолар. Мээри саңалаах. Дьонно-сэргэҕэ биллимитэ буола сатыыр. Дьон мустуугун сатаан дьаһайар. Бэйэмсэх. Тус бэйэтин санаатын үрдүктүк тутар. Сүбэни ылыммат.

АХСЫННЫЫ БЭЛИЭ КҮННЭРЭ

- 1 — СПИД-и угары охсуһуу Бүтүн аан дойдутаағы күнэ
- 3 — Инбэлииттэр Норуоттар икки ардыларынаағы күннэрэ
- 3 — Юрист күнэ
- 7 — Гражданскай авиация Норуоттар икки ардыларынаағы күнэ
- 10 — Киһи быраабын күнэ
- 17 — Стратегическай соулталаах ракетнай сэриилэр күннэрэ
- 20 — РФ государствоҕа куттал суох буолуутун органнын үлэһиттэрин күнэ
- 22 — Энергетик күнэ
- 25 — Католиктарга Христос төрөөбүт күнэ
- 27 — Өрүһүйээччи күнэ
- 30 — ССРС төрүттэммит күнэ
- 31 — Сыл тийэх күнэ

Бэчээккэ бэлэмнээтэ Г. ЭВЕРСТОВ

Хаһаастаах хаһахтан

90 СААСТААХ ДААР ХАТЫН

**ОҒО СААНЫМ
ОНКУЛАРА**
(Павлова-Обутова
С.Г. ахтыгыла)

«Мин 1919 сыллааха бэс ыйын 15 күнүгэр Нам оройуонугар Атамай нэһилиэтин дьадаҥы бааһынай дьыэ кэргэнигэр төрөөбүппүн. Аҕам — Григорий Андреевич Павлов эдэригэр баайдарга хамначчытынан кэпсэтэн бааһына сириин солоон, мас мастаан, от оттоон үлэһит бэрдэ буолбут. Горнайга бурдук үүммэт сирэ буолан бу дайдыга, а.э. Намга сизэмэ бурдук атыылаһа кирибит. Ол кэмгэ ийэбин Настааччыны Бүлүү киһигэ, баай хамначчыта уоран күрэтэн илдьэ барбыта үһү. Дьыэ икки убайдарын кытта 3-4 саастаахпар тулайыах хаалбыппыт. Аҕам иитигэр Алексей Андреевич Павловтарга Нам Хатырыгар кириэн олохсуйбут. Бу 1923 сыл эбитэ үһү. Манна табаарыстыба, колхуос тэриллэ илик буолан, аҕам баай киһиэхэ бэдэрээтэһэн үлэлээн биһигини ииппитэ үһү.

Мин өйдүүрбэр 1930 с. Хатырык Барылаһыгар оскуола тутуута саҕаламмыта. Оскуола тутуутугар хас биридии эр киһиэхэ түһээн түһэриллибитэ дииллэрэ. Собуруу Бөтүгүн саҕалаан Модуттан, Көбөкөнтөн, Арбынтан, Түбэттэн кэлэннэр тутуу маһын кэрдийтигэр, тийэитигэр, таҕастааһыныгар үлэлиллэрэ. Аҕам аах онно сарсыардаттан киһэ хойукка диэри үлэлиллэрэ. Нэһилиэк аайыттан тутууга сыһаннаах дьон чулуутун талан үлэлэспиттэрэ. Манна мас ууһа Хабырыс Попов — Магды, Хоттуустаах Сэмэн маастардаабыттар. Ити Хоттуустаах кэлин 1942 с. кыһын куобах туһаһын кэрийэ сылдьан тонгон өлбүтүн аҕалан кистээбиттэрэ.

1935 с. оскуоланы үлэҕэ киллэрбиттэрэ. Сэтгэ кылаастаах үөрэх кыһатын директорунаан Петр Павлович Попов аһаарыта. Оскуола аһылыбыт малааһыныгар элбэх киһи мустубута, спектакль туруорбуттара. Мин 14 саастаахпар 1-кы кылааска үөрэнэ кирибитим. 1935 с. саҕа оскуолаҕа дыбарыаска кирибит курдук сананарбыт, үрдүгэ, улахаана, киэнэ-куонга, ырааһа-сырдыга үчүгэй да этэ. Манна 3-с кылааска олунньуга эрэ диэри үөрэнэр дьолломмутум. Ол кээнэ көрөр-харайар, үөрэттэрэр чугас киһим, аҕам эмискэ ыалдьан күн сириттэн күрэммитэ, инньэ гынан Маймаҕа аҕам быраатын кыһа Настаа иитэ ылбыта. Саас харалдык тахсыаһыттан суол солоонунгар үлэҕэ ылбыттар. Кырдырастар «хойут манан таас суол барыа» диэн быһаараллара, билигин ол трасса суола буолан тыргылла сытар.

**ОЛОХ ОМООНУГА
ҮКТЭНИИ**

Сир солооһуна сыралаах үлэни эрийэр эбит этэ. Таҕас-сап да мөлөҕө. Улахан суон сөнөчөхтөрү «Фордзон» тыраахтарынан таттарарбыт, чөмөхтөмүт маһы уматарбыт, күлүн буолака таһарбыт. Бааһына сириин тиэриитигэр, бараналааһыныгар, бурдук ыһытыгар, оҕус сизигитигэр, күһүн бурдук быһытыгар, астааһыныгар, сайынгы от үлэтигэр сылдьарбыт. Кыһынын «Коммунист Сэмэн» колхуос хотонугар оҕуһунан борооскуларга, төрөөбүт ынахтарга уу баһарым. Ханна үлэ көстөр да, онно үлэлирим. Маныаха маньата үлэ күнэ (трудодень) диэн ааттаан кумааһыга суруйаллара. Ханан

эмэ дохуот диэн эт, арыы сыһа дуйдуулар, онно үөрэрбит.

17 саасын туолан баран, тракторист Обутов Игнатий Лазаревичка суорумһунан кэргэн тахсыбытым. Бастаан-утаа кэргэним миэхэ сылдьан барара, мин дьоммуттан арахсыбатабым. Онтон Игнатий дьукаах көһөн кэлбитэ. Ол эрэ кэнниттэн чугаһыспыппыт. Колхуос бырабылыанньата эдэр ыалы учуоттаан эбитэ дуу, биер үлэҕэ анаабыттара, онон эр киһини кытары тэбис-тэннэ прицепцигынан үлэлэбитим, киһим миигиттэн биэс сыл аҕа саастааҕа. Күһүн сир паардааһыныгар (сик саптаарытыгар), сайын от оҕустарытыгар косилкаҕа олоһорум.

Кыһынын субай сүөһү көрүүтүгэр аныыллара. Колхуоска учуотчут үлэтин туттарбыттара. Ол саҕана ыанньыксыттар үүттэрин биридиэлээн тутуулар мээрэйдээн, үүт таһыта, сэлпэрээтэр сүүрдүүтэ, арыы таптаһыта. Төһө үүттэн төһө арыы тахсарын учуоттуугун. 10 хоно-хоно суоубоока хомуйан иһэллэр, ол быһыылар күнүһүн күөлтэн уу баһаһын, ныйрэй төрөөгө да ыйааһынныгыт, ый аайы төһө эбилли ылбытын бэрэбиэркэлигин.

Ити үлэ түбүгүн кэмигэр икки уол оҕобун сүтэрбитим. Көрүүтэ-хараллыта суох хаалбыт оҕо тымныы дьыэ, эмп суох, күн аайы хотонго икки хараһыны ыспарбытым. Олорон көрөөрү гыннахына «хайа, бу дьахтар оҕону чороччу кууһан баран олоһору гыннын дуо» диэн буолара. Хотонго сүөһү көрүллүбөккө туруо энин диэн эҕэлээх тыллар иһиллэллэрэ, үлэ чааһын кэһини сууттаныыга тийиэ сыһара.

1940 с. муус устар 8 күнүгэр кыыстаммытым. Оччолорго билинни курдук оҕолонорго уопуска энин диэн көрүллүбэтэ. Эгэ, дегсад — тайма диэн баар буолуо дуо?

Сэри саҕаламмытыгар оҕобун кыбына сылдьан сайын окко, күһүн бурдук баайытыгар, лаабыстааһынна, хатарыыга, астааһынна үлэлэбитим. Оҕобун чөгөчөк, мас төрдүгэр ыга кэлгийэн баран бурдугу 10-нуу баайы оҕоро-оҕоро уларытарым. Кымырдааска, бырдааха сизтэн ытыра, муну көрөрө. 1942 с. сэри кэмигэр аһылык суох. Толуон 1 ыйга — 3 кг бурдук. Күһүн байыаннай нолуок, заем бөҕөтө түстэ, тутта төлөөбөккө пеня ааһыллан, биер ынахпытын тутан ылбыттара. Бэйэн ынаххын идэһэ онгостор быраабын суох — сууттаһыт. Аҕабытын хаста да военкомка ыныра сылдьыбыттара, итинэн бронянан хаалларбыттара, онон биһиги оҕобунаан тыннаах хаалбыппыт. Бэрээдэк кытаанаҕа, биер ытыс сизэмни күтэр хасааһын буллахына, сэбиэскэ бэбиэскэлиллэрэ. Манньыка буруйдаммыттар бааллара. Күһүн хаппыста үүнэн, ол сэбирдэвин мунһан тонорон бурдукка булкупан хааһылаан кыһыны этэннэ туораабыппыт баара.

1943 с. саҕаланьытыгар хотторуу буолан эрэр диэн, оборона фондугар заем, облигация хомуйбуттара. Биһиги иккиэн холбоон икки тыһыынчаттан тахсан туттарбыппыт, итинэн таанка абыраар диэн алтан чаанньыкпытын ылбыттара. Саллааттарга ити таҕас наада буолан түүннэри оһох уотугар куобах үтүлүк, кээнчэ тиктэрэн хомуйбуттара. Эсэ байыаннай үөрэххэ үөрэспиттэрэ. Маһан халаат тиктэрэн түүнүн хайы-

ларынан сүүрдэллэрэ. 1943 с. сааһыары колхуос уопсай мунһабынан ферма сэбиэдиссэинэн талбыттара. Ити күһүнүгэр үүнүү үрдүк буолан, аҕабытын

ААРЫМА ХАТЫННА

Маймаҕаттан сийлэтэх Уйбаан Бэбээкин — Чөгөчөк Суоппуйа Григорьевнаҕа анаан хоһоон айбытын аахпыттан сийдэлээн истиэбин: **Арыт кураан, арыт өң, Арыт сэри, арыт аһы, Хоодут киһи хотторбот Үлэһит киһи өлбөт.**

**Үүнүүлээх ходуһаҕа
Өлө-тиллэ үлэлээн үйэбин уһатта,
Ына эмиийэ тыһаһаата,
Ына буолан дьыэрэ.**

**Атынан от тийдэ,
Оҕуһунан мас тийдэ.
Боһомо мунур үйэ
Боччумнаах киһитэ буолла.**

**Ичэҕэй тирбэҕэ быстыбат,
Ситими ситимээр салгыыллар,
Тулайыах Соняттан Суоппуйа
Аарыма хатынна тэһнэстэ.**

**Мунураат мускуллан охтоуба,
Чөгөчөк өссө да туруоҕа,
Сүүс саасын туоларгар, кэлиэхпит.
Өссө! Уон сылы — диэн алгыаһыт!
09.09.2009. Нам селота**

Игнатий Лазаревичи «Отличник сельского хозяйства» бэлиээн наараадалаабыттара.

1944 с. Чурапчы көһүүтүн дьонноро Сийтэттэн кэлбиттэрэ, колхуоска кирибиттэрэ. Зоотехник үөрэхтээх Филиппов Дмитрий үлэбин туттута. Кыһыны ыһааҕар 1945 с. миигин Сталин мэтээлинэн Маймаҕа бастакынан наараадалаабыттара.

Сэри ыар сылларыгар оҕуруотчут Герасим Слепцов саталлаах үлэтинэн нэһилиэк дьонун харгыйыттан быһаабыта. Киһи хаппыстыны, моркубу, оҕурсуну, репчатый луугу, сүөһү аһылыгар эриэппэни, турнепсы өлгөмнүк үүннэрбитэ, биһиэхэ сизэмэ үүннэриитин, бурдук таттарытын чахчы баһылаабыттара. Итинэн кэлин учуотчуттаабытым, маһынынна атыһыттаабытым, 1966 с. диэри дегсадка таҕас сууйбутум, солбукка үлэлэбитим.

Билинни кэмгэ аччыгы кыыспар Софья Игнатьевнаҕа олоһобун. Кэргэмминэн 53 сыл олоһобуһу, аҕабыт 75 сааһыгар олохтон туораабыта. Аччыгы уолум Кеша милииссийэ үлэлээн, пенсияҕа тахсан баран, 1988 с. от ыйыгар оһолго түбэһэн суох буолбута. 90 саасын туолуубар 21 сизнээхпин, 16 хос сизнээхпин. Дьон кэккэтинэн ыал буолан олоһу олоһобун диэн суоттанабын. Сааһырыт кырдыаһас быһытынан бэйэм

ис санаабын этэр этиилээхпин, эдэр ыалларга, дьонго аныбын, олох салҕанар».

КЫНААЧАЙ ОБУТОВ

Кынаачай диэн бэрт кэмчи уонна сэдэх аат инмит киһитэ бу орто дойдуттан барыар диэри тимир көлө тэһиинин туттута. Бэрт көнө, судургу, үлэни эрэ өрө туттут көннөрү дьон киһитэ этэ. Дэннэ көстөр мындыр уус идэлээҕэ. Алтыс кылааска биригэ үөрэнэр үлэлэннээҕим Вася Заровняев — Чаачахаан: «Кынаачай күн кириитигэр Күнкүйэ төрдүгэр сана күөгүнү боруобалыы кириэбин дири, баран көрөр үһүгүт», — диэбитэ. Биһиги киһэлэик бурдук быһытын саҕана, оскуола аһыла илигэ, Петя Попов — Чөлөкө, Алексей Больничкай — Үөннээхиерэп буоламмыт Күнкүйэ — билигин Көбөкөһүнү, Арбынныгар аартыкка тийэбит. Кынаачай эмпэрэ сыыр бырыгар туос тордуйаҕа чэй өрүнэн иһэ олоһоро. Күн саҕааха кириэрэ чугаһаабыт. Кынаачайбыт сулбу соҕустук хамсаан ураҕас уһугар уһун быанан бааллыбыт, кутуругар үс салаалаах күөгү иилилибит ньуоску төбөтүн быатын биэрэк устун соһон сүүрүк утары хаамта, өр буолбата биер сордоҕу уттан соһон таһаарда, айаҕар маһы уган күөгүтүн быһаһынан араарда. Ити курдук өссө икки балыгы хаптарда. Сордонору хайылыларьттан күрүө тоһоҕотун курдук маска илэн биэрдэ уонна дьиэлииргэ хамаандалата. Биһиги уолаттар хардатын, Дүдүк ийэтиттэн ныйрэй-дэргэ уу таспыт маньабытыгар бэриһиннэрбит биэс сыммыпытын туттардыбыт. Кынаачай сыммытыгар кумааһа уурда, дьону аһатар дьон буолаарыг диэн алҕаата, салгынтан килэрийбит сирэйэ сырдаабыта. Дьыэбит диэки тэппит атаһыт биер, бултуйбут ыһааҕар биһиги дьоммутугар Кынаачай күөгүтүн кэпсээн ыһан-тоһон кэбистибит.

Саас өрүс «эститин» саҕана Кынаачайтан миэхэ илдьит кэлэрэ. Эрдэттэн үлэхтээх буолан барара бэлэмнэнэрим. Учуутал Георгий Игнатьевич Слепцов доруобунньугунан, буорабынан, бөстүөнүнэн хааччыһара, күтүөгүм Василий Семенович Яковлев — Далан саҕа ботуруонаары биэрбитэ. Аара Маймаҕа Токуруйа — Алексей Петровтан икки уостаах саатын Уларсарым, бэлэспийитинэн Хайгыалааха тийэрим.

Ыкса киһэ үөһэ уонна алдараа хайгыалаахтар икки ардыларыгар баар улахан күөл хотугу атарыы ырбытыгар Кынаачай тыннаах кус курдук онорбут мас мончууктары ураҕастары салҕаан олоһон биэрэрэ, кураанах кустары ытааһыан, хоһулаан, мончууктар тас өттүлэригэр хойумуннапатгына ыга сатаар, трактор тыһын иһиттэххинэ таһаар диэн сэрэтэччи. Хомус саҕатыгар кутаҕа саксэ дурда үмүрү тардан кэтэһэбин. Икки батарантаас (14 ботуруон кириэрэ). Өр буолбата, саа сэбэ бүтэн, хомунан күн үөһэ ойуута отуга тийэрим. Кынаачай кустар сыа мунһунар түүлэрин ылан, куулга суулаан ыга кэлгийэн биэрэрэ. Булпун чугас ыаллар айахпытынан үлэлэстэрбит.

Тийиммэт-түгэммэт ыаллар бэйэ-бэйэбитин өйөнсөн олоһобуһу. Тоҕо эрэ мин аҕата суох буолан буолаҕа дуу, оһонноттору кытта табаарыстаһарым. Таайым Адьанҕа оһох оноруутугар үөрөспүтэ, Туйах Уус — Алексей Слепцов, Хообой Уус — Николай Кутуков, Георгий Игнатьевич Слепцов аҕалы истинник сыһаннаһаллара, сүбэ-ама биэрэллэрэ. Улаатан истэҕим ахсын табаарыстарым Маймаҕа дьонноро Иннокентий Андреевич Рюкин — ынырыыга сылдьар бухгалтер, Афанасий Иванович Обутов — фронтвик, сэбиэскэй үлэһит агроном, председатель, республикаҕа билибит бөҕөс

Петр Константинович Наумов — Көлөөк уола оройуонга аан бастакынан хаһаайыстыбаннай расчету аспыт экономист-бухгалтер барахсаттар дьохун, талыы дьоннор этилэрэ. Хомойуох иһин дьонго-сэргэҕэ иһилибэттэр, ааттара сөргүтүллүбэттэр. Кэлин үлэһит буолан бараммын Кынаачайга бэстилиэт сомуога алдыаммытын көрдөрбүһүн, хайдах киһи сатаабыта буолла, собуот киһиттэн итэҕэһэ суох онорбута баара, дьэ мындыр киһи этэ. Киһини солбуйааччылар сизнэрэ бааллар, күүтүөхпүт. Бу мань Софья Григорьевна көрдөһүүтүнэн сэдигиттэнэн, биһиги аҕабыт туһунан кыратык сурукка тиспэкин ээ, диэбитигэр олоһуран кумааһыга кыбыттым.

САБАЛАММЫТ САЛҔАНАР
Атырдыах ыйын 29 күнэ. Софья Григорьевна кыра кыһа Софья Игнатьевна үйэтин ортоку омурданын бэлиэтиир мааньылаах үрдүкү остуолугар олоһобут балтараа сүүсчөк ыалдыт мустубут барҕа малааһыныгар уруй-айхал, ырыа-тойук дьыэрэйэр, үөрүү-көтүү күөдүйэр. Дьыэлээх хаһаайына тыл этиитэ тиксибитэ. «Биһиги эбээбит Суоппуйа дьыэ кэргэнгэ көмөтө улахан. Киһэ, сарсыарда аһылыкка хаһыат, радио, телевидение сонунун толору кэпсир, информацияны чуолкайдык биэрэр. Мин хаһыата ааҕар-хайыыр иллэгэ суох киһибин, онтон киһи субэтин-аматын уталытыллыбат толорууга ылынабыт», — диэтэ.

Мин сарсыарда 7-лээх автобуһунан Модут Тумулугар 8 часка гарааһыгар тийдэхпинэ, Суоппуйа эбээ чэйэ бэлэм. Сотору дьыэлээхтэр хотонтон кирирэллэр. Баһылык киһи Василий Васильевич аһы түйүт, хонтуораҕа барар. Итинтэн да көстөрүнэн кырдыаһас эбээ дьыэҕэ көмөтө боһомо курдук. Аарыма кырдыаһас Суоппуйа эбээ хаан баттааһына энин диэни соччо билбэт, хаһыаты ачыккынан холкутук ааҕар, өй-санаа мааны, туту да умнубат, тыл ууһа диэн дьэ киһи эбит. Хатас ытыктабыллааҕа Барыскайа Федорова дьүһүннүүн маарынныыр, көрөн олордоххо сүрдээх суостасха-суодаллаах сэбэрэ диэтэҕин. Сахаҕа дэннэ көстөр быһыы-таһаа. Ол да иһин буолуо, 70-с сылларга Нам оройуонугар райком бастакы сэкэрэтэринэн үлэлэбит саха нургуна, саарына буолуохтаах киһи Степан Николаевич Платонов биридэ онгостон Түбэҕэ Тиэтэпкэ — Кыһыл Дьукуука, Маймаҕа Софья Обутова ыалдыттан хаадылаһан, тыл аахсан, полемикаҕа киририбит. Тиэтэпкэ тыһы хаадылаһыыга сөптөөх тыллары туттар булуга өйдөөх, болҕомтону тардар эпийэттээх тыл маастара эбит. Оттон Софья Обутова дьохун, лоп курдук тыллаах, киэн имигэс билиилээх, сааһылаан саҕарар, үөрэхтээҕэ буолар улахан талаан хайтарга сылдьар, тыллары хатыһыыга хоттордум диэбит диэн кэпсээн нуруокка баар. С.Н. Платонов ылыктаахтык сатаан саҕарарынан, кэпсэтиигэ иннин киһиэхэ да биэрбэтинэн аатырара. Суоппуйа эбээ кэпсиринэн кырдыаһастар оҕо эрдэҕинэ сэбирдэх табахтардар хамсаы уматтараллара, инньэ гынан аччыгыһыттан табаһы тардарын, быраҕа илигин ахтар. Баараҕалдыһан буолуо тирэнэр тирэҕэ-атаҕа мөлөтөх, уйуттубат курдук. Буолуо даҕаны, 90 сыл усталаах туоратыгар төһөлөөх биэрэстэни хаампытын ким мээрэйдээбитэ баарай? Бачча сааска диэри олох олоһон, оҕо төрөтөн олоһу үөрэттэрэн, ыал онортуур эттэххэ дөбөҕ, дьоллоох олоһу олоһор диэн түмүккэ кэлэбит, киһи аайы бэриллибэт дьылаа хаан диэтэҕин.

**Хомуйда уонна суруйда
БЫДЫ ДЬӨҕҮӨР,
суруналыыс**

(Төлөбүрдээх төрүөккэ
бэчээттэнэр)

PDF Compressor Free Version

Понедельник, 7 декабря
 05.00 Доброе утро
 09.00, 12.00, 15.00, 18.00, 00.30 Новости
 09.05 Малахов +
 10.20 Модный приговор
 11.20 Контрольная закупка
 12.20, 04.20 Детективы
 13.00 Участок
 14.00 Другие новости
 14.20 Понять. Простить
 15.20 «Обручальное кольцо»
 16.10 Давай поженимся!
 17.00 Федеральный судья
 18.20 Криминальные хроники
 18.50 Жди меня
 19.40 Пусть говорят
 20.20 «Спальный район»
 21.00 Время
 21.30 «Лапушки»
 22.30 Д/ф «Что съесть, чтобы поухудеть»
 23.30 Познер
 00.50 Гении и злодеи
 01.30 Х/ф «Крепость: Возвращение»
 02.50 Х/ф «Диди хочет стать ребенком»

Вторник, 8 декабря
 05.00 Доброе утро
 09.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.30 Новости
 09.05 Малахов +
 10.20 Модный приговор
 11.20 Контрольная закупка
 12.20 Детективы
 13.00 Участок
 14.00 Другие новости
 14.20 Понять. Простить
 15.20 «Обручальное кольцо»
 16.10 Давай поженимся!
 17.00 Федеральный судья
 18.20 Криминальные хроники
 18.50 Т/с «След»
 19.40 Пусть говорят
 20.20 Т/с «Спальный район»
 21.00 Время
 21.30 Т/с «Лапушки»
 22.30 Д/ф «Неслужбный роман Алисы Фрейндлих»
 23.50 На ночь глядя
 00.40 Х/ф «Реальные девчонки»
 02.30 Х/ф «Майор Данди»

Среда, 9 декабря
 05.00 Доброе утро
 09.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.30 Новости
 09.05 Малахов +
 10.20 Модный приговор
 11.20 Контрольная закупка
 12.20 Детективы
 13.00 Участок
 14.00 Другие новости
 14.20 Понять. Простить
 15.20 Т/с «Обручальное кольцо»
 16.10 Давай поженимся!
 17.00 Федеральный судья
 18.20 Криминальные хроники
 18.50 Т/с «След»
 19.40 Пусть говорят
 20.20 Т/с «Спальный район»
 21.00 Время
 21.30 Т/с «Лапушки»
 22.30 Среда обитания
 23.50 На ночь глядя
 00.40 Х/ф «Снайпер - 3»
 02.20 Х/ф «Нервотрепка»
 04.00 Т/с «Акула»

Четверг, 10 декабря
 05.00 Доброе утро
 09.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.30 Новости
 09.05 Малахов +
 10.20 Модный приговор
 11.20 Контрольная закупка
 12.20 Детективы
 13.00 Участок
 14.00 Другие новости
 14.20 Понять. Простить
 15.20 «Обручальное кольцо»
 16.10 Давай поженимся!
 17.00 Федеральный судья
 18.20 Криминальные хроники
 18.50 Т/с «След»
 19.40 Пусть говорят
 20.20 Т/с «Спальный район»
 21.00 Время
 21.30 Т/с «Лапушки»
 22.30 Человек и закон
 23.50 Судите сами
 00.50 Х/ф «Капитан Рон»
 02.40 Х/ф «Эксперимент с ужасом»

Пятница, 11 декабря
 05.00 Доброе утро
 09.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.30 Новости
 09.05 Малахов +
 10.20 Модный приговор
 11.20 Контрольная закупка
 12.20 Детективы
 13.00 Участок
 14.00 Другие новости
 14.20 Понять. Простить
 15.20 «Обручальное кольцо»
 16.10 Давай поженимся!

17.00 Федеральный судья
 18.20 Поле чудес
 19.30 Пусть говорят
 20.20 Т/с «Спальный район»
 21.00 Время
 21.30 Минута славы
 00.10 Усадьба
 00.10 Х/ф «Паутина лжи»
 02.40 Х/ф «Взаперти»
 04.10 Т/с «Акула»

Суббота, 12 декабря
 05.40, 06.10 Х/ф «Это случилось в милиции»
 06.00, 10.00, 12.00 Новости
 07.30 Играй, гармонь любимая!
 08.10 Мультфильм
 09.00 Умницы и умники
 09.40 Слово пастыря
 10.10 Смак
 10.50 Д/ф «Моя родословная. Дмитрий Харатьян»
 11.50 Ералаш
 12.10 «Борис Щербаков. Кто ходит в гости по утрам...»
 13.10 Х/ф «Берег»
 15.50 Анимационный фильм «Суперсемейка»
 17.50 Кто хочет стать миллионером?
 18.50, 21.15 Ледниковый период
 21.00 Время
 22.20 Прожекторперисхилтон
 23.00 Что? Где? Когда?
 00.10 Т/с «Остаться в живых»
 01.00 «Вертикальный предел»
 03.20 Х/ф «Дьявол в 4 часа»
 05.20 Детективы

Воскресенье, 13 декабря
 06.00, 10.00, 12.00 Новости
 06.10 «Свободу попугаяю!»
 07.50 Служу Отчизне!
 08.20 Мультфильм
 09.10 Здоровье
 10.10 Непутевые заметки
 10.30 Пока все дома
 11.20 Фазенда
 12.10 «Алексей Ягудин. Мне очень повезло с Татьяной»
 13.10 Х/ф «С любимыми не расставайтесь»
 14.40 Концерт Михаила Задорнова «Я люблю тебя, жизнь!»
 16.10 Большие гонки
 17.30 Достояние республики
 21.00 Воскресное Время
 22.00 Мульт личности
 22.30 Д/ф «Тайны смерти»
 23.50 Т/с «Юмани меня»
 00.40 «На самом дне океана»
 02.40 Х/ф «Лучшие враги»
 04.20 Детективы

03.45, 06.20 Вести-Спорт
 13.00 Зарядка с чемпионом
 13.10 Мультфильм
 13.45 Мастер спорта
 14.00 Страна спортивная
 14.30, 21.15 Футбол. Обзор матчей чемпионата Италии
 15.15 Бобслей. Кубок мира.
 16.25 Летопись спорта
 16.55 Хоккей. КХЛ. Открытый чемпионат России.
 19.15 Футбол.
 21.45 Самый сильный человек. Командный чемпионат мира по силовому экстриму. Финал
 22.55 Баскетбол. Евролига.
 00.35 Хоккей России
 01.25 Хоккей. КХЛ.
 04.05 Баскетбол. Евролига.
 05.50 Скоростной участок
 06.30 Футбол.
 08.30 Баскетбол.

Суббота, 12 декабря
 12.10 Скелетон. Кубок мира.
 13.00, 15.00, 18.50, 22.55, 04.10, 06.40 Вести-Спорт
 13.15 Баскетбол.
 15.10, 04.30 Вести-Спорт.
 15.20 Летопись спорта
 15.50 Будь здоров!
 16.20 Точка отрыва
 16.55 Мини-футбол.
 19.00 Дзюдо.
 19.55 Биатлон. Кубок мира.
 20.40 Бобслей. Кубок мира.
 22.10 Биатлон. Кубок мира.
 23.00 Бобслей. Кубок мира.
 23.55 Волейбол.
 01.45 Плавание.
 04.40 Футбол.
 06.55 Профессиональный бокс. Виталий Кличко (Украина) против Кевина Джонсона (США). Бой за звание чемпиона мира в супертяжелом весе по версии WBC. Прямая трансляция из Швейцарии
 08.15 Биатлон. Кубок мира.

Воскресенье, 13 декабря
 10.00 Баскетбол. НБА.
 12.45, 15.00, 18.50, 23.50, 04.10, 06.40 Вести-Спорт
 13.00 Волейбол.
 15.10, 04.30 Вести-Спорт.
 15.20 Страна спортивная
 15.45, 01.45 Плавание.
 17.25 Дзюдо.
 18.55 Биатлон. Кубок мира.
 20.35 Профессиональный бокс. Виталий Кличко (Украина) против Кевина Джонсона (США). Бой за звание чемпиона мира в супертяжелом весе по версии WBC. Трансляция из Швейцарии
 22.10 Биатлон. Кубок мира.
 23.55 Баскетбол.
 03.25 Бобслей.
 04.40 Футбол.
 06.50 Биатлон. Кубок мира.
 10.15 Летопись спорта

Понедельник, 7 декабря
 05.00 Доброе утро, Россия!
 09.05 Х/ф «Любовь до востребования»
 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
 11.30, 14.30, 17.30, 20.30 Вести-Москва
 11.50 Т/с «Тайны следствия»
 12.45 Т/с «Две стороны одной Анны»
 13.40, 17.50 Дежурная часть
 16.30 Т/с «Кулагин и партнеры»
 18.00 Т/с «Однажды будет любовь»
 19.00 Т/с «Кармелита. Цыганская страсть»
 20.50 Спокойной ночи, малыши!
 21.00 Т/с «История летчика»
 22.45 Дежурный по стране
 23.45 Вести+
 00.05 Х/ф «Мертвый штиль»

Вторник, 8 декабря
 05.00 Доброе утро, Россия!
 09.05 Д/ф «Футболист Валерий Воронин. Потерять лицо»
 10.00, 22.45 Т/с «Завещание Лены»
 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
 11.30, 14.30, 17.30, 20.30 Вести-Москва
 11.50 Т/с «Тайны следствия»
 12.45 Т/с «Две стороны одной Анны»
 13.40, 17.50 Дежурная часть
 14.50 Т/с «Улицы разбитых фонарей»
 15.45 Суд идет
 16.30 Т/с «Кулагин и партнеры»
 18.00 Т/с «Однажды будет любовь»
 19.00 Т/с «Кармелита. Цыганская страсть»
 20.50 Спокойной ночи, малыши!
 21.00 Т/с «История летчика»
 23.45 Д/ф «Триумф смешной девчонки. Алиса Фрейндлих»
 00.40 Вести+
 01.00 Х/ф «Странное Рождество»

Среда, 9 декабря
 05.00 Доброе утро, Россия!
 09.05 Д/ф «Живой Эрмитаж Михаила Пиотровского»
 10.00, 22.45 Т/с «Завещание»

7 декабря, понедельник
 6:30 «В морском порту» («Тикси» ТВ) (по г. Якутску)
 6:50 Утренняя зарядка (по спутниковой системе распространения)
 7:00 «Новый день»
 17:30 «Геван»: Эвзмугу улгурилин»
 18:00 «Саха Сирэ»
 18:15 «Тубуктар, түмүктэр» («Сунтаар» филиала)
 18:45 «Күнчээн»: Айыы обото
 19:00 «Якутия»
 19:15 «Федерация»
 19:30 «Харах далайгар» ток-шоу»
 20:30 «Саха Сирэ — Якутия»
 21:05 «Сага ырыа»
 21:35 «Сарыал»
 22:05 К международному дню гражданской авиации

8 декабря, вторник
 6:35 «Наставники» («Алдан» ТВ) (по г. Якутску)
 6:50 Утренняя зарядка (по спутниковой системе распространения)
 7:00 «Новый день»
 17:30 «Полярная звезда»: Дневник юнкоров
 18:00 «Саха Сирэ»
 18:15 «Холумтан» («Усуйаанатаабы филиала») филиала)
 18:45 «Күнчээн»: Уу-чүкүчүк
 19:00 «Якутия»
 19:15 «Бизнес-формула»
 19:30 «Чэгизн» аһаҕас эфир
 20:15 «Реальный шаг»
 20:30 «Саха Сирэ — Якутия»
 21:05 «Сага ырыа»
 21:35 «Мэнэ спорт»
 22:05 «Простые истины»

Ленина»
 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
 11.30, 14.30, 17.30, 20.30 Вести-Москва
 11.50 Т/с «Тайны следствия»
 12.45 Т/с «Две стороны одной Анны»
 13.40, 17.50 Дежурная часть
 14.50 Т/с «Улицы разбитых фонарей»
 15.45 Суд идет
 16.30 Т/с «Кулагин и партнеры»
 18.00 Т/с «Однажды будет любовь»
 19.00 Т/с «Кармелита. Цыганская страсть»
 20.50 Спокойной ночи, малыши!
 21.00 Т/с «История летчика»
 23.45 Д/ф «Батюшки особого назначения»
 00.40 Вести+
 01.00 Х/ф «Повесть непогащенной луны»

Четверг, 10 декабря
 05.00 Доброе утро, Россия!
 09.05 Д/ф «Дальневосточный исход»
 10.00, 22.45 Т/с «Завещание Лены»
 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
 11.30, 14.30, 17.30, 20.30 Вести-Москва
 11.50 Т/с «Тайны следствия»
 12.45 Т/с «Две стороны одной Анны»
 13.40, 17.50 Дежурная часть
 14.50 Т/с «Улицы разбитых фонарей»
 15.45 Суд идет
 16.30 Т/с «Кулагин и партнеры»
 18.00 Т/с «Однажды будет любовь»
 19.00 Т/с «Кармелита. Цыганская страсть»
 20.50 Спокойной ночи, малыши!
 21.00 Т/с «История летчика»
 23.45 Вести+
 00.05 Х/ф «Цельнометаллическая оболочка»

Пятница, 11 декабря
 05.00 Доброе утро, Россия!
 09.05 Мусульмане
 09.15 Мой серебряный шар
 10.10 Д/ф «Наша Феличита»
 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
 11.30, 14.30, 17.30, 20.30 Вести-Москва
 11.50 Т/с «Тайны следствия»
 12.45 Т/с «Две стороны одной Анны»
 13.40, 17.50 Дежурная часть
 14.50 Т/с «Улицы разбитых фонарей»

9 декабря, среда
 6:40 «Суруктаах хайа» («Чароит» ТВ) (по г. Якутску)
 6:50 Утренняя зарядка (по спутниковой системе распространения)
 7:00 «Новый день»
 17:30 «К Дню героев Отечества. «Звезды Победы»
 18:00 «Саха Сирэ»
 18:15 «Биһик сир» («Хотун Булуу» филиала)
 18:45 «Күнчээн»: Күлүмэн. Тэттик кинэ
 19:00 «Якутия»
 19:15 «Социум»
 20:30 «Саха Сирэ — Якутия»
 21:05 «Сага ырыа»
 21:35 «Тыа сирэ»
 22:05 «Правоведь»

10 декабря, четверг
 6:35 «50 сүл дьиз кэргэн дьолунан» («Нам» ТВ) (по г. Якутску)
 6:50 Утренняя зарядка (по спутниковой системе распространения)
 7:00 «Новый день»
 17:30 «Полярная звезда»: Рандеву в тропическом раю
 18:00 «Саха Сирэ» Информационный бизрис
 18:15 «Улз кийитэ» («Бэрдьигэс» филиала)
 18:45 «Күнчээн»: Кэрэ биһигэ
 19:00 «Якутия»
 19:15 «Диалог с властью» прямой эфир
 20:00 «Якутия лицом к миру»
 20:30 «Саха Сирэ - Якутия»
 21:05 «Сага ырыа»
 21:35 «Однажды вечером...»

11 декабря, пятница
 6:20 «Сүгүрүэйбин кэрэбэ» («Бэрдьигэс» ТВ) (по г. Якутску)
 6:50 Утренняя зарядка (по спутниковой системе распространения)
 7:00 «Новый день»
 17:30 «Геван»
 18:00 «Саха Сирэ»
 18:15 «Среда» («Кадр» ТВ)

15.45 Суд идет
 16.30 Т/с «Кулагин и партнеры»
 18.00 Т/с «Однажды будет любовь»
 19.00 Т/с «Кармелита. Цыганская страсть»
 20.50 Спокойной ночи, малыши!
 21.00 Юбилейный вечер Игоря Крутого
 00.05 Х/ф «Отец»
 01.50 Х/ф «Я никогда не буду твоей»

Суббота, 12 декабря
 05.10 Х/ф «Одна на миллион»
 06.45 Вся Россия
 06.55 Сельский час
 07.25 Диалоги о животных
 08.00, 11.00, 14.00 Вести-Москва
 08.20 Военная программа
 08.45 Субботник
 09.25 Мультфильм
 09.35 Х/ф «Марья-искусница»
 11.20 Формула власти
 11.50 Очевидное-невероятное
 12.20 Комната смеха
 13.15 Сенат
 14.30 Городок
 16.20 Новая волна-2009. Лучшее
 18.15 Подари себе жизнь
 18.45, 20.40 Х/ф «Кровь не вода»
 20.00 Вести в субботу
 23.00 Х/ф «Девять признаков измены»
 00.55 «Сквозные ранения»

Воскресенье, 13 декабря
 05.25 Х/ф «Опасные друзья»
 07.20 Смехопанорама
 07.50 Сам себе режиссер
 08.35 Утренняя почта
 09.10 Мультфильм
 09.35 Анимационный фильм «Новые приключения Золушки»
 11.00, 14.00 Вести
 11.10 Неделя в городе
 11.50 Городок
 12.20 Сто к одному
 13.15 Парламентский час
 14.20 Вести-Москва
 14.30 Дежурная часть
 14.55 Честный детектив
 15.25 Праздничный концерт
 17.00 Смеяться разрешается
 18.05 Лучшие годы нашей жизни
 20.00 Вести недели
 21.05 Х/ф «Летом я предпочитаю свадьбу»
 23.00 Специальный корреспондент
 00.00 Х/ф «Матрица»

18:45 «Күнчээн»: мультипликационный кинэ
 19:00 «Якутия»
 19:15 «Парламентский вестник»
 19:45 «Аал-луук мас»: Кытаык үнүкүүлүүрүн көрдөрбүн...»
 20:30 «Саха Сирэ — Якутия»
 21:05 «Сага ырыа»
 21:35 «Кизэһилик» (по спутниковой системе распространения)

12 декабря, суббота
 17:00 «Филиал НВК в Москве»
 17:30 «Тарбаахатын астыаха»
 18:00 «Истинг илдьит»
 18:45 «Дворы нашего детства»
 19:15 «Реальный шаг»
 19:30 «Саха Сирэ. Күнтэн күн»
 20:05 «Эргимтэ»
 20:20 «Сардаана»: Евдокия Горохова»
 20:50 «Однажды вечером» музыкальный выпуск
 21:35 «Сага ырыа»
 22:00 «ТВ-спорт»: Алексей Тищенко в Якутске (по спутниковой системе распространения)
 22:15 «Саха Сирэ. Күнтэн күн»

13 декабря, воскресенье
 17:00 «Полярная звезда»
 17:45 «Күнчээн»: Кэрэ бийигэ
 18:00 «Пропеллер»
 18:15 «Истинг илдьит»
 18:45 ТВ-фондатыттан: Ытык дьоммут ылыктаах тыллара. Рясомоловская.
 19:15 «Уруу алгыһа»
 19:30 «Якутия. День за днем»
 20:05 «Мегапроект» («Хангалас» филиала)
 20:35 «Саха Сири кэскилэччэт сомоболоһуута»
 21:00 «ТВ-спорт»: Кубок госткомспорта РС(Я) по волейболу»
 22:05 «Ыллам ырыа кэһилэһэ»
 23:10 «Якутия. День за днем»

Понедельник, 7 декабря
 10.35 Хоккей. КХЛ. Открытый чемпионат России.
 12.45, 15.00, 19.00, 22.40, 04.00, 06.20 Вести-Спорт
 13.00 Зарядка с чемпионом
 13.10 Мультфильм
 13.45 Мастер спорта
 14.00, 09.20 Летопись спорта
 14.30 Чемпионат мира по футболу.
 15.10 Вести-Спорт.
 15.20 Скелетон. Кубок мира
 16.10 Бобслей. Кубок мира.
 17.00 Баскетбол. НБА.
 19.10 Биатлон. Кубок мира.
 Индивидуальная гонка.
 22.50 Хоккей по понедельникам. КХЛ.
 04.20 Неделя спорта
 05.25 Самый сильный человек. Командный чемпионат мира по силовому экстриму. Финал
 06.30 Бобслей. Кубок мира.
 07.45 Баскетбол.
 10.00 Хоккей. КХЛ.

Вторник, 8 декабря
 12.00 Страна спортивная
 12.30, 17.25 Рыбалка с Радзишевским
 12.45, 15.00, 17.40, 00.15, 03.55, 06.35 Вести-Спорт
 13.00 Зарядка с чемпионом
 13.10 Мультфильм
 13.45 Мастер спорта
 14.00, 20.50 Неделя спорта
 15.15 Баскетбол. НБА.
 17.55 Хоккей. КХЛ.
 20.15 Скоростной участок
 21.55 Хоккей. КХЛ.
 00.25 Биатлон. Кубок мира.
 04.15 Битва чемпионов.
 06.45 Футбол.
 08.40 Баскетбол.

Среда, 9 декабря
 10.35 Хоккей. КХЛ. Открытый чемпионат России.
 12.45, 15.00, 19.05, 22.45,

ИЗВЕЩЕНИЕ от 05.12.2009 г.

О проведении открытого конкурса по отбору субъектов хлебопечения и консигнаторов для организации завоза муки и обеспечения населения продукцией хлебопечения.

Организатор конкурса: Муниципальное образование «Намский улус» Почтовый адрес: ул. Обл. Ка Саха (Якутия), 678380 РФ РС (Я) Намский улус с. Намцы ул. Октябрьская, 1 телефоны (41162) 41-5-68, факс (41162) 41-5-68

Основание проведения конкурса: 1. «Положение о конкурсном отборе субъектов хлебопечения и консигнаторов» распоряжение Главы улуса №1426-р от 01.12.2009г. Срок подачи заявок: с 06.12.2009 года до 25.12.2009г. до 15чс 00 мин местного времени.

Место подачи заявок: каб.307. Уполномоченный орган по размещению заказов. Тел.: 41-952.

Участником конкурса может быть любое юридическое лицо независимо от организационно-правовой формы, формы собственности, места нахождения и места происхождения капитала или любое физическое лицо, в том числе индивидуальный предприниматель.

Срок рассмотрения заявки: Поступившие заявки рассматриваются в течение пяти дней конкурсной комиссией.

Обязательные требования к участникам:

а) отсутствие процедуры ликвидации юридического лица на момент рассмотрения заявки и отсутствие решения арбитражного суда о признании юридического лица, индивидуального предпринимателя банкротом и об открытии процедуры банкротства;

б) неприостановление деятельности юридического лица и индивидуального предпринимателя в порядке, предусмотренном Кодексом РФ об административных правонарушениях, на день рассмотрения заявки на заключение договора;

в) отсутствие у юридического лица и индивидуального предпринимателя задолженности по начисленным налогам, сборам и иным обязательным платежам в бюджеты любого уровня или государственные внебюджетные фонды за прошедший календарный год, размер которой превышает 25% балансовой стоимости активов по данным бухгалтерской отчетности за последний завершенный отчетный период;

г) отсутствие у юридического лиц и индивидуального предпринимателя исполнительных производств, возбужденных в их отношении по решению судов;

е) наличие хлебопекарни или наличие складского помещения, отвечающего требованиям респотребнадзора;

Условие хранения и отпуская: в течение года, на хлебопечение или на реализацию населению.

Место поставки и реализации:

Наименование трудяющегося в/с пункта	Наименование МО	Объем, тн. Мука в/с	Цена руб. коп		Предоплата, 30%, тыс. руб.	
			На хлебопечение	На реализацию	На хлебопечение	На реализацию
1 Сыктывкар	Арбикский	11,1	16,86		56,1438	0
2 Хараалаа	Кебеленский	20,1	16,86		101,6658	0
3 Холгор-бье	Слабэнский	12,1		20,15	0	73,1445
4 Ергелех	Тавтиский	10,1		20,15	0	61,0545
5 Булуе	Юбюнский	16,4		20,15	0	99,138
6 Фрунзе	Фрунзский	6,1		20,15	0	36,8745
7 Хатаа	Хомуустахский 2-инвельг	25,1	16,86	0	126,9558	0
		101			284,7654	270,2115

Перечень предъявляемых документов:

1. Заявка – анкета участника в произвольной форме
  2. Выписка или нотариально заверенная копия выписки из Единого государственного реестра юридических лиц, выданная ИФНС России не ранее чем за шесть месяцев до дня размещения извещения о проведении (для юридических лиц, в выписке должны быть представлены все сведения, содержащиеся в ЕРГЮЛ).
  3. Выписка или нотариально заверенная копия выписки из Единого государственного реестра индивидуальных предпринимателей, выданная ИФНС России не ранее чем за шесть месяцев до дня размещения извещения (для индивидуальных предпринимателей, в выписке должны быть представлены все сведения, содержащиеся в ЕРГИП).
  4. Копия паспорта, удостоверяющего личность (для физических лиц)
  5. Копии документов о государственной регистрации юридического лица или физического лица в качестве индивидуального предпринимателя в соответствии с законодательством соответствующего государства
  6. Справки об отсутствии задолженности по налогам и сборам от МРИ ФНС (для юридических лиц и индивидуальных предпринимателей) и копия бухгалтерского баланса за прошлый год и последний период отчетного года.
  7. Разрешительные документы соответствующих органов на хлебопечение, хранение и реализацию продуктов.
- По результатам конкурсного отбора заключаются договора консигнации или договора поставки для субъектов хлебопечения.

РЕШЕНИЕ

19 ноября 2009 г. № 15-1

О бюджете МО «Намский улус» на 2010 год

В соответствии со статьей 187 Бюджетного Кодекса РФ, Уставом МО «Намский улус» и Положением «О бюджетном устройстве и бюджетном процессе в муниципальном образовании «Намский улус» Улусный совет решил:

1. Утвердить основные характеристики муниципального бюджета МО «Намский улус» на 2010 год:

1) прогнозируемый общий объем доходов на 2010 год в сумме 1 015 846,13 тыс. руб.

2) прогнозируемый общий объем расходов на 2010 год в сумме 1 018 403,63 тыс. руб.

3) установить предельный размер дефицита на 2010 год в сумме 2 557,5 тыс. руб., или 5 процентов объема доходов местного бюджета без учета финансовой помощи от бюджетов других уровней.

2. Утвердить источники финансирования дефицита бюджета муниципального образования «Намский улус» на 2010 год согласно приложению №1 к настоящему решению.

3. Доходы бюджета МО «Намский улус», поступающие в 2010 году формируются за счет:

1) федеральных и региональных налогов, сборов и неналоговых доходов, подлежащих зачислению в бюджеты муниципальных районов, – в соответствии с нормативами, установленными Бюджетным Кодексом Российской Федерации и Законом Республики Саха (Якутия) «О бюджетном устройстве и бюджетном процессе в Республике Саха (Якутия)», а также с нормативами отчислений согласно приложению №2 к настоящему решению.

2) погашения задолженности прошлых лет по отмененным федеральным и региональным налогам и сборам, иным обязательным платежам по нормативам отчислений согласно приложению №2 к настоящему решению.

4. Определить перечень главных администраторов доходов бюджета муниципального образования «Намский улус» – органов государственной власти Российской Федерации согласно приложению №3.1 к настоящему решению

Определить перечень главных администраторов доходов бюджета муниципального образования «Намский улус» – органов государственной власти Республики Саха (Якутия) согласно приложению №3.2 к настоящему решению.

Определить администраторы внутренних источников финансирования дефицита бюджета муниципального образования «Намский улус» согласно приложению №3.3 к настоящему решению.

Определить администраторы налоговых и неналоговых доходов бюджета муниципального образования «Намский улус» за администраторами поступлений, осуществляющими контроль за правильностью исчисления, полнотой и своевременностью уплаты, начисления, учета, взъясания и принятия решений о возврате (зачете) излишне уплаченных (взысканных) платежей в бюджет, а также пеней, штрафов по ним согласно приложению №3.4 к настоящему решению.

Определить перечень администраторов безвозмездного поступления в бюджет муниципального образования «Намский улус» согласно приложению №3.5 к настоящему решению.

5. Учет в бюджете МО «Намский улус» на 2010 год поступления доходов согласно приложению №4 к настоящему решению.

6. Утвердить расходы бюджета района на 2010 год согласно приложению №5 к настоящему решению

7. Утвердить в 2010 году субвенции, выделяемые из бюджетов сельских поселений на финансирование расходов, связанных с передачей осуществления части полномочий органу управления муниципальным районом «Намский улус», в размерах согласно приложению №6 к настоящему решению.

8. Решение опубликовать в улусной газете «Энсиэли».

9. Контроль исполнения решения возложить на постоянную комиссию по бюджету и налогам (председатель Шарапов А.Г.).

Председатель улусного совета А.Х.Христофоров
Глава улуса А.И.Ильин

РЕШЕНИЕ

19 ноября 2009 г. № 19-2

О внесении изменений в решение улусного собрания депутатов МО «Намский улус» от 07.06.2005 г. № 27-6 «О введении в действие на территории муниципального образования «Намский улус» системы налогообложения в виде единого налога на вмененный доход для отдельных видов деятельности»

Статья 1
Внести в решение улусного собрания депутатов МО «Намский улус» от 07.06.2005г. №27-6 «О введении в действие на территории муниципального образования «Намский улус» системы налогообложения в виде единого налога на вмененный доход для отдельных видов деятельности» следующие изменения:

1) в пункт А: а) абзац 5 изложить в следующей редакции:
– ремонт мебели, прочие услуги по изготовлению и ремонту мебели (коды по ОКУН с 014201 по 014210, с 014301 по 014309);
б) абзац 7 изложить в следующей редакции:

ремонт жилья и других построек (коды по ОКУН с 016101 по

016112), строительство жилья и других построек (коды по ОКУН 016202 по 016222), прочие услуги, оказываемые при ремонте и строительстве жилья и других построек (коды по ОКУН с 016301 по 016314);

2) пункт Г изложить в следующей редакции:
оказания услуг по предоставлению во временное владение (в пользование) мест для стоянки автотранспортных средств, а также по хранению автотранспортных средств на платных стоянках (за исключением штрафных автостоянок);

3) пункт Ж изложить в следующей редакции:
розничной торговли, осуществляемой через объекты стационарной торговой сети, не имеющие торговых залов, а также объекты нестационарной торговой сети;

4) пункт К изложить в следующей редакции:
распространения наружной рекламы и использованием рекламных конструкций;

5) пункт Л изложить в следующей редакции:
размещения рекламы на транспортных средствах;

6) в пункт М:
слово «спальных» исключить, после слова «помещений» дополнить словами «для временного размещения и проживания»

5) пункт Н изложить в следующей редакции:
оказания услуг по передаче во временное владение и (или) пользование торговых мест, расположенных в объектах стационарной торговой сети, не имеющих залов, объектов нестационарной торговой сети, а также объектов организации общественного питания, не имеющих зала обслуживания посетителей;

6) дополнить пунктом О следующего содержания:
оказания услуг по передаче во временное владение и (или) в пользование земельных участков для размещения объектов стационарной и нестационарной торговой сети, а также объектов организации общественного питания.

7) приложение №1 заменить приложением №1;

8) пункт 4 дополнить абзацем следующего содержания:
Организации и индивидуальные предприниматели, являющиеся налогоплательщиками единого налога, представляют документы, подтверждающие правомерность применения корректирующих коэффициентов базовой доходности вместе с налоговой декларацией за соответствующий налоговый период.

Статья 2
Настоящее решение опубликовать в улусной газете «Энсиэли» в течение ноября 2009 года.

Статья 3
Настоящее решение вступает в силу с 01 января 2010 года.

Председатель Улусного Совета А.Х.Христофоров
Глава улуса А.И.Ильин

РЕШЕНИЕ

19 ноября 2009 г. № 15-3

О введении нового Положения о порядке обращения, назначения, финансирования расходов и выплаты компенсации части родительской платы

В целях приведения нормативно – правовых актов по выплате компенсации части родительской платы за содержание ребенка в государственных и муниципальных образовательных учреждениях, реализующих основную общеобразовательную программу дошкольного образования в соответствии с законодательством Российской Федерации и на основании Федерального закона Российской Федерации «Об образовании» от 17 июля 2009 г. № 148-ФЗ., заслушав и обсудив информацию заведующей отделом дошкольного образования управления образования Намского улуса Макаровой М.Г. по введению нового Положения о порядке обращения, назначения, финансирования расходов и выплаты компенсации части родительской платы за содержание ребенка в государственных и муниципальных образовательных организациях, реализующих основную общеобразовательную программу дошкольного образования в МДОУ Намского улуса, улусный Совет решил:

1. Считать утратившим силу Порядок обращения, назначения, финансирования расходов и выплаты компенсации части родительской платы за содержание ребенка в государственных и муниципальных образовательных учреждениях, реализующих основную общеобразовательную программу дошкольного образования в МДОУ Намского улуса, утвержденный решением улусного Совета депутатов МО «Намский улус» от 12 февраля 2008г. № 57-7.

2. Утвердить новое Положение о порядке обращения, назначения, финансирования расходов и выплаты компенсации части родительской платы за содержание ребенка в государственных и муниципальных образовательных организациях, реализующих основную общеобразовательную программу дошкольного образования в МДОУ Намского улуса.

3. Опубликовать решение в улусной газете «Энсиэли».

4. Контроль исполнения решения возложить на постоянную комиссию по социальным вопросам (председатель Маркова Л.М.).

Председатель Улусного Совета А.Х.Христофоров
Глава улуса А.И.Ильин

ПОДКЛЮЧИ ТЕЛЕФОН

всего за **300** рублей!!!

Звони = подключаем!

11-8-11

Примечание:
1. Предложение действительно для абонентов категории «Бизнес», стоимость услуги с учетом НДС.
2. Срок действия предложения с 01.12.2009г. по 31.12.2009г.
3. Жужка производится при наличии технической возможности.
4. ОАД и зачисления остаются за собой право продать свои выданные предложения.

Лицензия ССТ в сфере связи №233836 от 1 августа 2005г.

САХАТЕЛЕКОМ
Живой мир без границ!

Встретай Новый Год с Сахателекомом!

Встретай Новый Год с Сахателекомом!

ПОДКЛЮЧИ ИНТЕРНЕТ

за **299** рублей

САХАТЕЛЕКОМ

ИНИРЭХ ТЫЛААР

PDF Compressor Free Version

АЙТАЛИНА ДМИТРИЕВНА РОЖИНАНЫ

Кысы ово буолан төрөөн, Сир дьолун ситэн, Үөрэх-үлэ суолун тутан, Дьонун-сэргэн ортогугар

Айа-тута сылдыарын — бу барыта Эн дьолун! Эбэрдэбитин этэбит 50 сааскын туолбут үбүлүйүгү өрөгөйүнэн!

Баарабыт Мүөтүтэх тыл миннигэһин, Санаа эрэ сааһылаабын, Үтүө эрэ ыаллаһабын, Кэрэ эрэ кытгыһабын! Эйгинини Сааскы күн сандаарыйдын Самаан сайын сыйлааныйдын, Көмүс күнүн күлүстүн, Кырыа кыһын кытгыстын!

Бары үтүө санааны кытта кэргэниг Виктор Герасимович, оҥолорун, сиэннэриг Рожиннар

Күндү балтыбытын, эдьийбитин, 1 Хомуस्ताах нэһилиэтин дьааһыла-саадыгар оҥоно иитиги түбүктээх үлэтигэр үтүө суобастаахтык үлэли сылдыар **РОЖИНА АЙТАЛИНА ДМИТРИЕВНАНЫ** оловун орто омурданын үбүлүйүгүнэн итиитик-истинник эбэрдэлибит!

Амарах ийэ, эйэвэс эбээ буолангынан олоххо тардыһыгынан, үлэвэ дьулуургунаан, кэрэни өйдүүргүнэн, дьонго-сэргэвэ истиги сыйһаангынан чугас дьонгор мэлдьи холобур буолабын.

Күндү киһибитигэр баарабыт кытаанах доруобуйаны, бүгүнгүн курдук үөрэ-көтө, сүбэли-амалы сылдыаргар.

Оловун доворунаан Виктордыын дьоллоохтук оҥолоргут, сиэннэриг ортогугар үөрүү-көтүү үктэллэнэн, дьол эрэ аргыстанан оловун дьон алгыбыт! Дом! Дом! Дом!

Эдьийдэриг, убайдарыг, балтыларыг, сиэн балтыларыг, сиэн бырааттарыг

Убаастабыллаах коллегабытын, оҥоно иитиги түбүктээх үлэтигэр үтүө суобастаахтык үлэли сылдыар 1 Хомуस्ताах «Мичийээн» оҥо саадын психологун **РОЖИНА АЙТАЛИНА ДМИТРИЕВНАНЫ** 50 сааскын туолбут үөрүүлээх үбүлүйүгүнэн итиитик-истинник эбэрдэлибит!

Баа санаа бастыгынан, үтүө санаа үтүмэни, чэигэн-чэбдик доруобуйаны баарабыт!

Куруук бу курдук сырдык-сыдыаайа, чугас дьонун, оҥолорун, сиэннэриг, довтолорун тапталларыгар уйдараан, өссө да таһаарылаахтык үлэли-хамсыы сырты уонна толору дьоллоох, үгүс үөрүүлээх, илээх-эйэлээх олову олов дьон алгыбытын тиэрдэбит.

1 Хомуस्ताах «Мичийээн» оҥо саада

Истинник саныр киһибитин, Көбөкөн олохтоонун дьоллоохтук оҥоно иитиги түбүктээх үлэтигэр үтүө суобастаахтык үлэли сылдыар **МАРИЯ АЛЕКСЕЕВНАНЫ** 70 сааскын туолбут үөрүүлээх үбүлүйүгүнэн итиитик-истинник эбэрдэлибит. Оҥолорун, сиэннэриг тапталларынан угуттанан, алгыстарынан арчыланан мэлдьи чэигэн-чэбдик сылдыаргар, үөрүү-көтүү, сайаҕас санаа аргыстанан уһун үйэлэн дьон баа санаа бастыгынан этэбит.

Эбэрдэни кытта Намтан Макаровтар, Белолобскайдар, Поповтар, Романовтар, Аппааныттан Макаровтар, Дьокуускайтан Охлопковтар, Нестеровтар, Монастыревтар

Наших уважаемых учителей **ЗОЮ МИХАЙЛОВНУ ЭВЕРСТОВУ, ЛЮДИЛУ ГРИГОРЬЕВНУ ГОЛИКОВУ, ЛЮДИЛУ ЕГОРОВНУ КРИВОШАПКИНУ** поздравляем с присвоением знака «Отличник образования РС(Я)», классного руководителя **АНИСИО ДМИТРИЕВНУ РЕХЛЯСОВУ** с награждением Почетной грамотой Министерства образования РС(Я) и весь коллектив гимназии поздравляем с юбилеем!

Желаем вам крепкого здоровья, творческих успехов, новых достижений, всего самого наилучшего.

С пожеланиями коллектив учащихся и родителей 9 «б» класса НУТ

Күндүтүк саныр, таптыр, киэн туттар киһибитин, оловун аргыһын, амарах аҕабытын, элэккэй эһэбитин, убаастыгыр күтүөһүнүн, Модут нэһилиэтин ара баһылыгы **ВАСИЛИЙ ВАСИЛЬЕВИЧ ОСИПОВУ** оловун биір кэрэ-бэлиэ күнүнэн үйэ аңардах үбүлүйүгүнэн истинник-иһирэхтик эбэрдэлибит!

Күндү киһибит, Эн олоххо тардыһыгынан, үлэвэ дьулуургунаан, үлэн түмүгэр үрдүк ирдэбилгиһинэн, кэрэни өйдүүргүнэн, дьонго истиги сыйһаангынан, уураабат кыһамныгынан биһиэхэ мэлдьи үтүө холобур буолабын.

Дьэ кэргэммит тулхадыйбат тулаһыныгар, дурда-хаха киһитигэр, сүбэһипитигэр сир үрдүгэр баар бары кэрэни, сырдыгы, үлэвэр үрдүк ситиһилэри баарабыт. Биһиги туспутугар ахсаабат кыһамныгын иһин дириг махталыгытын тиэрдэбит. Эйгин дьан-дыаһах туман аастын, ыарыы ыалласпатын, дьол-соргу эрэ арыалластын.

Эбэрдэни кытта ийэ кыһыг С.Г. Павлова, кэргэниг Софья, оҥолорун, сиэннэриг, Модуттан Федоровтар, Дьокуускай куораттан Осиповтар дьэ кэргэттэр

Күндү бырааптытын, убайытын **ОХЛОПКОВ МИХАИЛ АФАНАСЬЕВИЧУ** 55 сааскын туолбут үөрүүлээх күнүнүнэн ис сүрэхпиттэн эбэрдэлибит!

Баарабыт ыстаал курдук доруобуйаны, үлэвэ, олоххо үрдүк ситиһилэри! Оҥолорун, сиэннэриг ситиһилэринэн кынаттанан уһундук, дьоллоохтук олов дьон алгысыгытын аныбыт!

Эбэрдэни кытта Охлопковтар, Голомаревтар, Соловьевтар, Слепцовтар, Ядревтар, Рожина Е.П., Брызгаловтар, Алексеевтар уонна кинилэр дьэ кэргэттэр

САХА СИРИГЭР ААН БАСТААН, НАМ УЛУУ УУҔУГАР ХАМАҔА ХАМАҔАТТАҔА, ТАҔАРА ДЬИЭТИН САХАЛЫҔЫ ҮЛЭТЭ САҔАЛАҔНА!

Салгыы, Барҕа Балаҕан үлэвэ кириитигэр көмөлөспүт Бары Дьонго махтанан туран, бэрэ-эдэги тупсарыы, куһаҕан быһыыны-майгыны туоратыы, арыгыны, табаҕы, наркоманияны, суициды утары охсуһуу, дьэни-ютуу, киһини-сүөһүнү маассабай ыраастаһын-арчылаһын ытык сээрэ-туома хас өрөбүл ахсын күнүс 11 чаастан — Харатаала Хараамар ытыллар.

Сурунардаах, суруйардаах кэлэргит ордук. Биірдиілээн таайылан. Браастаныы, Арчыланыы. Эмтэни. Сүрэхтэни, Аат булуу, Бааты-Байанай тардыы, Оҥо харыскала. Ымыыны ыгырыы, Доруобуйаны бөвөргөтүү, Сүөһүнү-аһы, үлэни-хамнаһы алҕаһын Күн аайы сурутуунан оҥоһулар.

Кинигэлэр, дискэлэр, харысхаллар, ыраастыр набордар атыыланахтара.

6/12 — *Итэҕэл. Аат. Тыл. Саҕа. — Аат олоххо суолтата*

13/12 — *Үлэ. Үөрэх. Үлүскэн. — Олоҕу олову*

20/12 — *Харатаала Сүбэлэрэ. Эмтэни, Эмтэһин, Эмп. Булт-алт. Айылҕа. Өбүгэ үгэһэ*

27/12 — *Саҕа сылға ыраастаан-алҕаан киллэри*

3/1 — *Таҕа, Ыраны ыгырыы. Табыллыыны, таптаһы, баайы-дуолу тардыы*

10/1 — *Таайыы, Бил-Билгэ*

17/1 — *Куһаҕан тыһы туораты. Дьайы дьалбарыты*

24/1 — *Арчы, Араҕаччы. Алгыс. — Саха Буол*

31/1 — *Хаха. Харысхал. Хараан оҥоруу* ...

— Тэриглэлэргэ, Үөрэх кыһаларыгар, Нэһилиэк-тэргэ, Ылларга иитэр-үөрэтэр, ыраастыр-арчылыр үлэ барыаҕа. Эрдэттэн үлэһинэн, ыгырыһынан.

Тел. 8924-368-1596, 8914-233-5960, 8-411-62-26-351

КЭРИЭСТЭБИЛ

Тапталлаах оҥо, кэргэним, аҕабыт, убайыт, бырааптыг Винокуров Ньургустан Саввич бу орто дойдуттан барыта ахсынны 5 күнүгэр номнуо биір сыла буолла. Ньургус Кэбэйгэ иккис оҥоно олунуу 11 күнүгэр 1968 с. күн сирин көрбүтэ. 1975 с. Хатырык орто оскуолатын борогун атыллан кирибэт. Ньургус үөрөбүт үчүгэй этэ. Оскуола үөрэнэр кэмнэригэр спорка, үнкүү ансамблыгар, народнай ансамблга искусство курууоугар барытыгар кыттар. 4-9 кыл. ЛТО лаабыр-

га тракториһынан сылдыра. 1985 с. оскуоланы бүтэрэн Благовещенский куоракка тыа хаһаайыстыбатын инженер-механик үөрэбэр кирибэт. 1986 с. армияҕа барыта, онно военно-морской флотка подводнай лодкаҕа сылдыбыта. 1990 с. армиятан кэлэн баран куоракка газозлектросварщик үөрэбэр үөрэммитэ. Үөрэнэ сылдан 1991 с. оловун аргыһынан Дашалыын ыал буолбуттара, үс кыталык кыргыттардаахтар. Хатырыкка кэлэн баран ОДьКХ-ба сварщигынан үлэһэбитэ. Үлэһир кэмгэр бэйитин үчүгэй өрүттээгин көрдөрбүтэ. Чааһынай дьылзэри, объектары үлэвэ киллэрсэн бар дьон махталын ылан ылыта. 2002 с. «Сахателекомга» монтерунан үлэли кирибэтэ.

Ийэтэ, кэргэнэ, кыргытара, эдьийэ, быраатара

Редактор В.Г. КАСЬЯНОВ
ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура — 41496; ; бухгалтерия — 41141; факс — 41141; редакционной- издательской ситим — 41332

Тэригэн таһаарааччылар: СР Правительство, «Нам улууһун «Энсиэли» хаһыат редакцията» государственной учреждении. Маассабай информация средстволарын туһунан РФ сокуоннарын тутуһуну хонтуруоллуур уонна регистрациялыр РФ бэчээккэ Госкомитетин СР региональной управлениетгар 2003 с. бэс ыйын 20 күнүгэр регистрациаламьыт нүөмэрэ — ПИ №19-0428.
Сурукка аакытын-суолгутун, үлэбитин, дьийэт аадырыһын чопчу ыйын. Редакцияҕа кирибит суруктар төнөрүллүбэттэр. Автор этэрэ хаһыат санаатыһын мэлдьи биір буолбат.
“ЭНСИЭЛИ” - Нам улууһун хаһыата.
678380, Саха Республиката, Нам улууһа, Нам сэл., Заложной уул. 4.
E-mail: editor@namtsy.sakha.ru

«Энсиэли» хаһыат редакционной-издательской ситимигэр талыһына, таһыһына уонна бэчээттэннэ.
Формата А3. Кээмэйэ 2,0 бэчээт. лис.
Көҥүл сыананан атыыланар
Индекс — 54889 Тираһа — 2384
Бэчээккэ илии баттаньытын графига — 12:00 ч. 04.12.2009 с.
Бэчээккэ илии баттанна — 11:30 ч. 04.12.2009 с.

2010 год — Всероссийская перепись населения ПЕРЕПИСЬ НАМ ЖИЗНЕННО НЕОБХОДИМА

Грядущий 2010 год станет годом переписи, которая необходима для определения перспектив в социально-экономическом развитии страны, улуса, наслега, это событие состоится с 14 по 25 октября 2010 г.

В связи с подготовкой ко Всероссийской переписи 2010 г. решением республиканской переписной комиссии возобновили ведение похозяйственного учета населения, для этого МО «Ленский наслег» приобрел 80 книг, которые должны быть полностью заполнены до 25 декабря 2009 г. Все сведения вносятся в похозяйственные книги строго по регистрации (прописке), проживающих по данному адресу людей, при наличии подтверждающих документов (паспорт, свидетельство о рождении, документов об образовании, на жилые дома, земельные участки и т.д.). В связи с этим просим жителей с. Намцы подойти в администрацию «Ленского наслега» по адресу: ул. Ст. Платонова, 28, с 9 ч. до 18 ч. ежедневно, для сверки и подтверждения личной подписью записанных сведений о членах хозяйств и т.д.

Для проведения ВПН 2010 г. ведется работа по подбору временного переписного персонала, создается база данных. Желающих принять участие во Всероссийском мероприятии просим подойти в администрацию МО «Ленский наслег» или во внештатную службу по ВПН по адресу: ул. Октябрьская, 1, каб. 108, 112.
МО «Ленский наслег»

ОБЪЯВЛЕНИЕ ДЛЯ ПОЛЬЗУЮЩИХСЯ ПРИРОДНЫМ ГАЗОМ

К сведению населения Намского улуса, пользующихся природным газом, просим произвести расчеты и оплатить долги до 29 декабря 2009 г. Абоненты, имеющие субсидии просим произвести сверку и оплатить разницу. При просрочке платежей за газ более чем на 3 (три) месяца поставщик прекращает подачу газа потребителю без дополнительного предупреждения. Подключение производится за дополнительную плату (согласно прейскуранту). После полного погашения задолженности за газ, оплаты пеней и стоимости работ по отключению, подключению и повторному пуску газа.

В с. Намцы оплата принимается в кассе Намского участка УГРС «Ленагазсервис» с 8 ч. 00 м. до 17 ч. 00 м., обед с 13-14 ч. по адресу: с. Намцы, ул. Ц. Аммосова, 7. Также платежи принимают в почтовых отделениях.

ВНИМАНИЮ НАСЕЛЕНИЯ!

Филиал «Коммунальхозбыт» ГУП «ЖКХ» РС(Я) напоминает населению о необходимости погашения задолженности по квартирной плате и своевременной оплате текущих платежей за потребленные коммунальные услуги.

Пункты по приему платежей находятся по адресу: с. Намцы, ул. Ойунского, 2 (здание «Охотобщество»).

Дни и часы приема с 9-18 ч. Обед с 13-14 ч.

Тел. для справок: 42-3-28, 42-1-59
Администрация «Коммунальхозбыт»

Филиал Намского района ГУП «ЖКХ РС(Я)» объявляет конкурс на вакантную должность инженера по ТБ, ШПБ, ОТ. Требования: высшее техническое образование, знание ПК, исполнительность, коммуникабельность, ответственность. Заработная плата от 12000 руб.

Обр. по адресу: с. Намцы, ул. Чернышевского, 78

У Вас праздник, торжество, хотите приобрести авто, бытовую технику или мебель, а денег не хватает? И отложить все это никак нельзя. Именно для Вас мы предоставляем краткосрочные кредиты до 50000 руб. с одним поручителем, а наши проценты Вас приятно удивят. Подарите праздник себе и близким, воспользуйтесь кредитом быстрого приготовления! А также предлагаем на Ваше внимание разнообразие программ по вкладам личных сбережений. Мы рады Вас принять по адресу: с. Намцы, ул. Чернышевского, 14, 1-й этаж, КПКГ «Алмазкредитсервис», на все вопросы ответим по тел. 41-2-85

БИЛЭРИИЛЭР РЕКЛАМА

«Эт-Ас» ООО нэһилиэнньэт-тэн ынах этин миэстэнэн атыылаһар. Сьаната кэпсэтиинэн, утары төлөнөр. Салгыы иитэргэ тыһы ынах сүөһүнү атыылаһар.
Тел. 23-1-39

В здании м-на «Универмаг» открылся новый магазин детского и взрослого трикотажа, а также косметики.

Сдаю в аренду частный дом в центре с. Намцы.
Тел. 41-6-33, 89243661874

«Калдина» 1993 г. 4ВД массыныны чэпчэки сыанаҕа атыылыбын.
Тел. 89241709156

Услуги электрика.
Тел. 42-3-31

<p>Намнаабы Сбербаан коллектива үлэ, тыл ветерана СИВЦЕВА Дарья Михайловна үһүн, ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан оҥолоругар, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар дириг културбаанын тиэрдэр.</p> <p>Кырдыаҕас эдьийбит, үлэ, сэри ветерана СИВЦЕВА Дарья Михайловна ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан оҥолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр дириг културбаамьытын тиэрдэбит.</p> <p>Барамыгиннар, Бугаевтар, Поповтар, Саввиновтар дьэ кэргэттэр</p> <p>Улуустаагы үөрэх управлениета, профсоюз улуустаагы комитета Искра оҥо саадын сэбиэдис-сэйгэр Винокурова Вера Васильевна, Искра ситэтэ суох орто оскуолатын умулгалыгар Винокурова Надежда Васильевна биіргэ төрөөбүт ыраата, убайа, Хамаҕатта нэһилиэтин олохтооҕо ВИНОКУРОВ Василий Васильевич хомолтоохтук күн сириттэн барбытынан дириг културбааннарын тиэрдэллэр.</p>
